

BEHA'ALOTHA

ŠABAT 14. LIPNJA 2025. - 18. SIVANA 5785.

Život može postati dosadan – čak i zamoran – ako neprestano radimo iste stvari, iz dana u dan. Iako automatsko obavljanje zadataka može biti korisno za *multitasking*, ono nije dobro za duh.

Izazovi i prilike dosadne rutine tema su klasične hasidske misli koju dijeli *Sfas Emes*. Naša paraša započinje Mošeovim uputama Aharonu o svakodnevnom ritualu paljenja menore, nakon čega Tora kaže da je Aharon to i učinio. Raši citira *Sifrei* koji ističe zasluženu pohvalu Aharonu, "*l'hagid šiv'ho šel Aharon še'lo šina*", što znači da nije odstupio od Mošeovih uputa.

To je iznenađujuće. Iako je poslušnost hvalevrijedna osobina, teško da bi se činila tako iznimno zaslužnom pohvale. Aharon je doista slijedio upute koje je B-g poslao upravo njemu, preko Moše Rabeinu. Zar ne biste i vi učinili isto?

Sfas Emes stoga predlaže kreativnije čitanje riječi "*šelo šina*", koje se obično prevode kao "nije odstupio", ali mogu značiti i "nije ponovio". Ono što je bilo pohvalno kod Aharona jest to da njegova svakodnevna *micva* nikada nije postala radnja koju je ponavljao bez razmišljanja. On je nikada nije ponovio; to je uvijek bilo originalno i novo iskustvo. Kao što Talmud (Berahos 29b) kaže kada definira negativnu pojavu rutine u molitvi, "*ose t'filaso keva*", izazov leži u nemogućnosti uvođenja novine u perspektivu i doživljaj, "*kol še'eino jahol l'hadeš bo davar*".

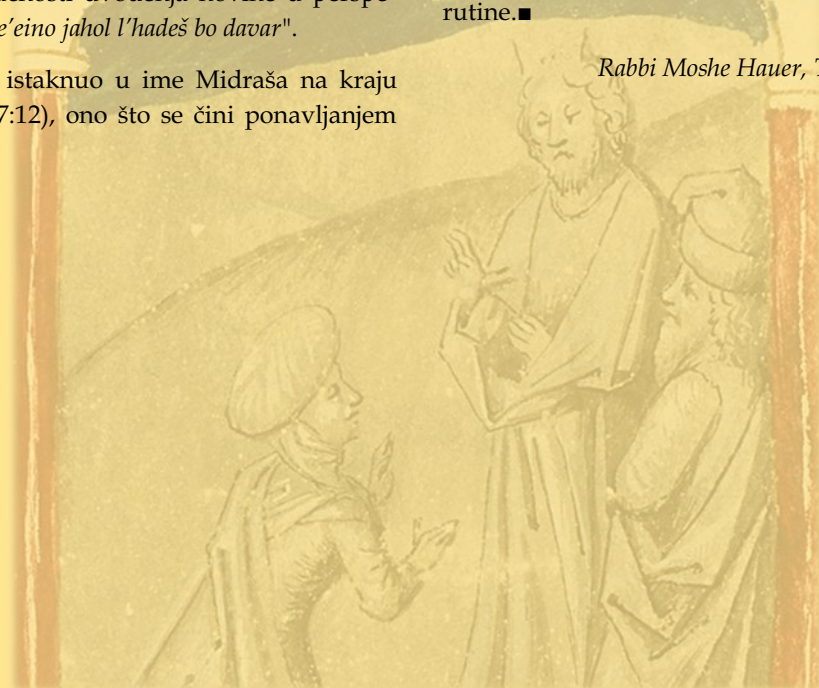
I kao što je Ramban istaknuo u ime Midraša na kraju prošlotjedne paraše (7:12), ono što se čini ponavljanjem

ili kopiranjem uopće to nije kada je čin prožet novom i osobnom perspektivom te značenjem.

Upečatljivo je da je ovo rješenje za izazov ponavljanja ugrađeno u sam izraz. Zanimljiva je značajka hebrejskog jezika da se isti pojam koristi za suprotna značenja, antonime. Budući da je "ponavljanje" suprotno "promjeni", hebrejski izraz "*šina*" koristi se i za ponavljanje i za promjenu! Ponavljanje izbje-gavamo sagledavanjem iz nove perspektive. Što je sušta suprotnost monotonoj i zatupljujućoj radnji!

Jedan od mojih učitelja, Rav Moshe Shapira *zt"l*, obično je primjećivao da, iako mi kao ljudi vjere govorimo o cijelom svijetu koji se neprestano obnavlja i ponovno stvara – "*hamehadeš b'tuvo b'hol jom tamid maasei berešis*" (Onaj koji svojom dobrotom svakodnevno neprestano obnavlja djelo stvaranja) – vatra je jedini element u stvaranju za kojeg će čak i profesori fizike priznati da je vatra koja plamti u ovom trenutku potpuno drugačija od vatre u sljedećem. Možda se upravo zato pouka o obnavljanju, ova bitka s ponavljanjem, najbolje demonstrira paljenjem vatre menore. I jedino će nas naš vlastiti plamen strasti za naše živote, naše obitelji, našu vjeru i naš rad poštedjeti da ne otvrdnemo zbog ponavljanja i rutine.■

Rabbi Moshe Hauer, Tora kao način života

Alija po Alija

Kohen – prva alijsa – 14 p'sukim (8,1-8)

Aharon dobiva uputu da vodi bregu o svjetilkama Menore.

Raši objašnjava vezu između ovog odjeljka i onog o darovima *n'si'im* s kraja *paršat Naso*. Aharon se, kao vođa plemena Levi osjećao posramljenim jer nije poput ostalih vođa primio dar za posvećenje *Miškana*. B-g mu kaže da je njegov dar – svakodnevna služba u *Miškanu* – mnogo veći od svih ostalih darova. Njihovi su darovi materijalne i prolazne prirode, a njegov je duhovan i trajan.

Micva o održavanju i paljenju Menore zabilježena je na drugom mjestu u Tori. Zbog toga se utoliko više ističu *drašot* koje objašnjavaju veze s *paršat HaN'si'im*, budući da je *p'shat* na neki način zakazao (no ne sasvim).

Ramban u ovom odjeljku vidi aluziju na jednu kasniju generaciju kada su Aharonovi potomci (Hašmonajci) bili (ponovo) posvetili *Mikdaš* paljenjem svjetla na *Menori*.

Pogledamo li dvije teme koje se nalaze u 7. poglavlju, nalazimo dva postupka u Hramu koja su opstala do dana današnjega (za razliku od kratkoročne prirode darova opisanih u poglavlju 7) – *Birkat kohanim*, koji se još uvijek svakodnevno vrši onako kako je naloženo u Tori, i paljenje menore, što se obilježava godišnjim štovanjem Hanuke. To je vjerojatno dio B-žje poruke Aharonu.

Menora se ponovo opisuje, s posebnim osvrtom na stijenj (plameno-ve) svjetiljki koji stoji prema "licu menore" (tj. središnjoj grani menore).

G'matrija bazirana na *l'ora šel*

Tora Rabi Yaakova Auerbacha, z"l:

Divrei hatora hazot (riječi ove Tore) = $4+2+200+10$ (216) + $5+400+6+200+5$ (616) + $5+7+1+400$ (413) = 1245.

l'ha'alot ner tamid (upaliti vječni plamen) = $30+5+70+30+6+400$ (541) + $50+200$ (250) + $400+40+10+4$ (454) = 1245.

Prva se fraza odnosi na **Toru**, a druga na **svjetlost**. One su numerički ekvivalentne. **Svjetlo** se također poistovjećuje s **Torom**, kao u *pasuku* iz *Mišlei*: *Ki ner micva v'Tora or* (jer je *micva* svijetla, a Tora svjetlost)

$20+10$ (30) + $50+200$ (250) + $40+90+6+5$ (141) + $6+400+6+200+5$ (617) + $1+6+200$ (207) = 1245

Jedno, pa drugo, a potom i zajedno – sve s istim zbrojem (1245).

A evo još jednog zbroja 1245: T'hilim 96,3 kaže: Objavite slavu Njegovu među narodima, čudesa Njegova svim ljudima.

Promislite *or lagoonim* i *pirsumei nisa*.

Zatim B-g zapovijeda Mošeu da odvoji Levijim iz naroda i da ih očisti. Ritualne vode, brijanje njihovih vlasi, čišćenje njihove odjeće, i različite žrtve i ceremonije provode to "odvajanje".

Levi – druga alijsa – 12 p'sukim – 8,15-26

Nakon malo prije navedenih postupaka, Levijim su osposobljeni da vrše svoje svete zadaće u *Mikdašu*, kao pomoćnici *kohanim*. Oni će, umjesto prvorodenaca Izraela, vršiti

dužnost u *Mikdašu*. Tora objašnjava da su prvobitno svete dužnosti trebali vršiti prvorodenci koji su bili posvećeni kao rezultat njihove poštede u Egiptu. (Naročita uloga prvorodenih zapravo je starija od egipatskih zbivanja.) Kao posljedica grijeha sa zlatnim teletom, On je uzeo Levijim, koji su kao jedan stali u obranu B-žje časti, umjesto prvorodenaca. Moše, Aharon i narod Izraela učinili su Levijim kao što ih je Moše uputio. Nakon očišćenja, Levijim su trebali doći u *Miškan* da se "jave na dužnost".

Od 25. godine života pa do 50-te, Levi je bio kvalificiran za službu u *Miškanu*. (Od 25-30. Levi je učio i uvježbavao se za hramsku službu, a s 30 godina počeo je služiti u Hramu. Dob od 50 godina bila je dob za umirovljenje od "zadaće nošenja", no levitske službe pjevanja i čuvanja nastavljale su se i nakon te dobi).

Budući da Tora kod Levijim naglašava dob, Gemara nas uči da ih njihove mane nisu onesposobljavale za rad kao što što je to bio slučaj kod *kohena*. Sasvim suprotno, nedostaci *kohena* mogu učiniti nesposobnim za služenje, ali dob nije presudna. Očito, mladi *kohen* može služiti, ali mladi levit ne.

Š'liši – treća alijsa – 14 p'sukim – 9,1-14

B-g je govorio s Mošeom u Sinajskoj pustinji tijekom mjeseca nisan druge godine od Izlaska. Zapovijedio mu je (podsjetio ga) da kaže narodu da prinese *korban Pesah*. Tora bilježi da je poslijepodne 14. nisan uistinu po prvi puta bio prinesen godišnji *korban Pesah*, kao što je bilo zapovijedeno.

[Ova epizoda s *Pesah šeni* dogodila se prije brojanja naroda, kao što je

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

zapisano u prvom odlomku Bamidbara. To nije smješteno na početak knjige jer je sramota za Izraelski narod što su (što smo) prinijeli svega jedan *korban Pesah* za čitavo vrijeme boravka u Pustinji.]

Potom nam Tora kaže da je bilo ljudi koji su bili nečisti, te tako nisu mogli uzeti udjela u *korban Pesahu*. Oni su pristupili Mošeu i požalili se kako nije u redu da se oni ne mogu pridružiti ovoj *micvi* s ostatkom naroda.

Moše zazove B-ga da odgovori na njihovu "pritužbu".

[Važno je razumjeti da su zakoni o *Pesah šeni* dio izvorne *Tore miSinaj*. Međutim, oni nisu bili otkriveni narodu sve do ovog trenutka.]

Osoba koja je "*tame*" ili daleko od *Mikdaša*, te nije u mogućnosti prinijeti *korban Pesah*, prinijet će svoj *korban Pesah* poslijepodne 14. ijara, i pojesti ga te noći s macesom i *marorom*. Ništa od njega ne smije preostati do jutra, i niti jedna kost se ne smije slomiti. Svi propisi *korban Pesaha* primjenjuju se na *Pesah šeni* (zapravo postoje razlike u vezi perifernih detalja, no same *korbanot* su jednake). Namjerno ne prinijeti *korban Pesah* kažnjava se "*karetom*" (ekskomunikacijom).

Zapazite: Iako Tora spominje dva konkretna "izgovora" za ne prinošenje *korban Pesaha*, svatko tko nije prinio *korban Pesah* iz bilo kojeg razloga – uključujući i onoga koji ga namjerno nije prinio – ispunjava uvjete i obavezan je prinijeti *Pesah šeni*.

Tora još jednom naglašava da je jedan zakon za onoga koji je rođen kao Židov i za konvertita.

Rambam kaže da dječak ili djevojčica koji dođu u doba za *micvot* poslije Pesaha, a prije *Pesah šeni*, ne bi trebali sudjelovati u prvom Pesahu

(kao dijete), nego prinijeti *Pesah šeni* (kao odrasle osobe po halahi). Međutim, ukoliko su jeli *Pesah rišon*, onda ne prinosi *Pesah šeni*.

Nežidovu koji konvertira između dva Pesaha, neće biti dopušteno da jede od prvog Pesaha. On će donijeti *Pesah šeni* kao (novi) Židov.

Žena je obavezna imati *korban Pesah* (prvi, na 14. nisanu), jednako kao i muškarac. Makar je on vremenski određen, on je dio paketa *micvot* Pesaha, koji uključuje zabranu *hameca*, i ovdje se radi o **skupu** *micvot* koji se nalazi u središtu Židovskog života – "sve" je povezano s *J'ci'at Micrajim* – i žene su obavezne.

Pesah šeni je drugačiji. On je više "klasična" vremenski vezana pozitivna *micva*, te su je žene oslobođene. Međutim, žena koja želi prinijeti *Pesah šeni* (naravno, ukoliko postoje okolnosti za *Pesah šeni*), može to učiniti, pa će *kohanim* u *Bet HaMikdašu* učiniti *Pesah šeni* za ženu ili žene. Ali ne na šabat. Tada ona mora biti dio *habure* koja uključuje muškarca. To je stoga što neobavezni *korban* ne može staviti po strani šabat, jedino obavezni to može učiniti.

R'vi'i – četvrta aliya – 19 p'sukim – 9,15-10,10

Od dana kada je *Miškan* bio podignut, tijekom dana ga je pokrivač nebeski Oblak, a noću Oblak od vatre. Jedino kada bi se Oblak podigao narod bi putovao. A kada je Oblak počivao, narod bi se utaborio. Dogodilo bi se ponekad da bi narod krenuo na putovanje nekoliko sati nakon što se utaborio, a ponekad su ostajali danima, mjesecima pa i godinama. Po B-žjoj zapovijedi narod bi se utaborio i po B-žjoj zapovijedi narod bi putovao.

Pasuk (9,18) kaže: "**Al pi Hašem** (po riječi B-žjoj) izraelski će narod

putovati, i po riječi B-žjoj oni će se utaboriti." **"Šla'h Hakadoš"** piše da je to ishodište ideje da čovjek treba koristiti fraze *Im jirce Hašem*, *Baruh Hašem*, *B'ezrat Hašem*, i slične kada god govori o tome da će nešto učiniti. Naša putovanja i svaka aktivnost također trebaju biti **Al pi Hašem**.

B-g je zapovijedio Mošeu da načini dvije srebrne trube koje će se koristiti za sazivanje naroda (ili njihovih vođa), i za davanje znaka za pokret. **T'kija** oglašavanje s dvije trube bio je poziv da se svi okupe pred Mošedom. **T'kija** jednom trubom bio je poziv vođama naroda. **T'ru'a** oglašavanje označavalo je da treba krenuti na putovanje – jedna **t'ru'a** za svaki tabor (od po tri plemena). *Kohanim* su zaduženi za *micvu* oglašavanja trubom kada je to predviđeno.

Gore spomenute svrhe truba važile su samo za naraštaj u pustinji, no *micva* za buduće generacije u vezi trubljenja kaže ovako:

Kad narod uđe u Zemlju Izrael, trube će se upotrebljavati u vrijeme nevolje i u svečanim prigodama tijekom hramske službe.

Postoji rasprava među autoritetima da li se ova *micva* (ili neki njen dio) primjenjuje u današnje vrijeme. Naime, srebrne trube su načinjene i povremeno se koriste i u naše vrijeme (u kriznim trenucima) – u skladu s mišljenjem koje se slaže s time – i spremne su da budu u potpunosti aktivirane za treći *Bejs HaMikdaš*. Neka bismo uskoro čuli njihov radosni zvuk.

Hamiši – peta aliya – 24 p'sukim – 10,11-34

Dvadesetog ijara godine nakon Izlaska, Oblak se podigao s *Miškana*. Narod Izraela putovao je Sinajskom pustinjom i Oblak je počnuo u pu-

(nastavak s 3. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

stinji Paran. Prvi na redu da krene na putovanje bio je "zastavni tabor" Jehude kojeg su sačinjavala plemena Jehuda, Jisahar i Zevulun. *Miškan* je bio rastavljen i levijevske obitelji Geršona i M'rarija išle su za njime u svojim prekrivenim, natovarenim kolima. Zatim je išla skupina koju su činili Reuven, Šimon i Gad. Potom je slijedila levijevska obitelj K'hata noseći sveto posuđe. Iza njih su došli Efraim, Menaše, Benjamin za kojima su slijedili Dan, Ašer i Naftali koji su "zaokruživali tabor".

(Ovaj opis putovanja podudara se s običnim čitanjem teksta i jednim od talmudskih mišljenja o ovoj temi.)

Moše obavještava svog tasta Jitroa o planu putovanja Izraela, te ga poziva da se pridruži. Jitro otklanja taj poziv i vraća se u svoju postojbinu.

Narod putuje od Sinaja 3 dana, a pred njime ide *aron* koji je tražio, recimo to tako, mjesto na kojem će se odmoriti. B-žji je Oblak pratio i štitio narod.

U ovom trenutku Tore, mi se 13 mjeseci nalazimo izvan Egipta i ni narod niti Moše Rabeinu nisu još učinili ono što je kasnije prouzročilo da im bude zabranjen ulazak u *Erec Jisrael*. Nakon što Moše razgovara s Jitrom, trebalo je uslijediti trodnevno putovanje (sabijeno u jedan dan) da nas **zajedno** s Mošeom dovede u zemlju Izrael.

Tada smo mi krenuli upropaštavati stvar.

Šiši - šesta aliya - 31 p'sukim - 10,35-11,29

Dva naročita *p'sukim* o kretanju i počivanju *aron*a citiraju se u našoj molitvi kada se Tora vadi i vraća u Sveti ormar. U svitku Tore ovaj odlomak od 2 retka okružen je slovima "nun" pisanim naopako. Ovo služi

da "podijeli knjigu Ba-Midbar u zasebne knjige". Raši ukazuje da ovaj odlomak zapravo ne pripada ovdje, te neobične "pisarske zgrade" naznačuju njegov neprirodni smještaj.

Iza toga slijedi naredni "mračni period" u ranoj povijesti naroda – prigovarjanje. Narod se žali, te biva kažnjen. Žale se na manu i traže meso. S velikom *hucpom* sjećaju se riba i druge "fine hrane" koju su jeli u Egiptu. A omalovažili su predvnu, čudesnu prehranu od B-ga.

Čak se i Moše Rabeinu požalio na B-žji gnjev prema narodu, te iznio svoje poteškoće u samostalnom upravljanju narodom. Moše također pita gdje bi mogao nabaviti dovoljno mesa da zadovolji zahtjeve naroda.

B-g kaže Moše u sakupi 70 starješina koji će mu pomoći olakšati breme vodstva. B-g će u njih udahnuti božansku spoznaju tako da ih Moše neće morati voditi potpuno sam.

Narodu B-g obećaje meso (prepelice) koje će sletjeti u jako velikom broju tijekom duljeg vremenskog razdoblja (mjesec dana) sve dok ljudima ne "pozli od njih". Moše izrazi sumnju u to kako se toliko brojno mnoštvo može ovako nahraniti. B-g kori Mošea zbog njegove sumnje. Moše govori narodu i okuplja starješine koji primaju dar proricanja od B-ga.

Dvojica od ovih "novih proroka" (Eldad i Medad) ostali su u taboru i proricali među narodom. (Komentari nam kažu da su oni proricali Mošeovu smrt i Jehošuin uspon na čelno mjesto.) Jehošua, koji štiti svog mentora Mošea, traži ga da ih kazni. Moše uvjerava Jehošuu da je B-žja volja da oni prorokuju.

Otprilike 18 puta u Tanahu piše "I

B-g se razljuti na..." *Jisrael* ili *Bnei Jisrael*, ili Njegov narod. Kada se narod žalio na manu, itd. Tora kaže *Vajihar af Hašem m'od*, B-g se jako razgnevi. Zašto? Kedushat Levi objašnjava da obično, kada bi se B-g razljutio na narod, Moše bi stao u njihovu obranu i uvjerio B-ga, nazovimo to tako, da ih ne kazni. Ovaj puta, Tora kaže da je "u Mošeovim očima ovo bilo loše". Mošea Rabeinu narod je uzrujao više nego obično. To je B-ga "razgnjevalo" još više.

Š'vi'i - sedma aliya - 23 p'sukim - 11,30-12,16

Moše i starješine okupile su narod. B-g šalje prepelice, kao što je i obećao, nošene božanskim vjetrom. Namaklo ih se ogroman broj. Narod provodi dan i noć sakupljajući prepelice. Tek što su počeli jesti očitovao se B-žji gnjev u vidu pogubne pošasti koja je udarila na narod.

To je mjesto postalo poznato pod nazivom *kirot ha'ta'ava*, jer tamo su "oni koji su se žalili" bili pokopani.

Miriam kritički govori protiv Mošea i Aharona, omalovažavajući Mošeov jedinstveni status među prorocima i narodom. B-g ih kori i jasno kaže koliko je Moše jedinstven među svim prorocima, kako iz prošlosti tako i budućnosti. Na Miriam udari *cora'at*. Moše iznosi kratku ali rječitu molitvu za svoju sestru. Narod odgodi svoje putovanja na tjedan dana zbog Miriamine izolacije. (81 godinu ranije, Miriam je stajala uz Nil pazeći i štiteći svog malog brata Mošea u košarici. "Uzvratanje na njenu dobrotu" je ova sedmodnevna odgoda. Mišna ističe da se dobra djela tako nagrađuju.)

Narod potom ide prema Paranskoj pustinji. Tri završna *p'sukim* ponovo se čitaju za Maftir.■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Druga šansa i Pesah šeni

U Bemidbaru 9, grupa ljudi koji su bili obredno nečisti zbog doticaja s mrtvim tijelom traže Mošea da im ipak dopusti da sudjeluju u Pashalnom obredu.

- Priroda njihovog zahtjeva – S obzirom da su ritualno nečisti uglavnom isključeni od uzimanja udjela kod žrtava, na temelju čega ovi ljudi od Mošea očekuju da im dopusti da uzmu udjela? Je li njihov zahtjev zasnovan na striktnim pravnim argumentima da se zabrana ne bi trebala odnositi na njih, ili od Mošea traže da zaobiđe zakon kao humanitarni oprost? Ili, možda, oni jednostavno žele priiniti žrtvu u neko drugo vrijeme, kao što se na kraju i dogodilo? Koju od ovih mogućnosti stihovi najbolje podržavaju? Ima li Moše ovlaštenje da ukine zabranu Tore?
- Druge šanse - zašto Hašem dopušta "drugu šansu" posebno u odnosu na korban Pesah, za razliku od drugih zapovijedi? Treba li ljudima uvijek dati drugu priliku ili postoje slučajevi kada to nije zajamčeno? Što nam o tome sugerira priča, tko zaslužuje drugu šansu, a tko možda ne?

Čuda u pustinji: Selav

Nakon što se narod žalio zbog toga što im je prehrana manom bila dosadna, Hašem ih opskbljuje sa "שֶׁלֵם". Narod ih proždrljivo skuplja i ždere, a B-g ih odmah kažnjava.

- Iako većina "שֶׁלֵם" identificira kao prepelicu, manjina tvrdi da se naziv odnosi na ribu.

Na koji način bi svaka od ovih identifikacija mogla rasvijetliti biblijski prikaz?

- Prigovor naroda אֵין כָּל בְּלִתִּי "אֵין כָּל הָמָן עֲיִינֵנו" sugerira da je mana bila njihov jedini izvor prehrane. Hoil Moše se ne slaže, sugerirajući da je mana služila samo kao dodatak prehrani i da je često bilo drugačijih prehranbenih mogućnosti. Što bi moglo inicirati ovo mišljenje? Što to sugerira o čudesnoj (ili ne tako čudesnoj) prirodi lutanja Izraela po pustinji?

Dokono ogovaranje ili osporavanje autoriteta?

Kako razumjeti Miriaminu i Aharonovu kritiku Mošea? Je li to bilo tek dokono i pogrešno lupetanje, ili je njihovo neslaganje s njegovim ponašanjem imalo konkretnije osnove, pa ih je navelo da dovedu u pitanje njegove ovlasti kao vođe?

- Gledište Sifre na Miriam i Aharona jest da oni ne misle ništa loše, te zapravo nastoje pomoći Mošeovom obiteljskom životu, potičući obnovu normalnih odnosa između Mošea i Cipore. Suprotno tome, neki moderni učenjaci, prikazuju Miriam i Aharona u negativnom svjetlu, sugerirajući da su oni osporavali Mošea kao vođu i tvrdili da su ravnopravni s njime. S kim se slažete? Koje su prednosti i nedostaci svakog gledišta?
- R"Y Bekhor Shor predstavlja Mošeove brata i sestru uznemirenima onime što je njima izgledalo kao drskost u Mošeovoj odluci da se oženi ženom koja nije Izraelka. Da li su u tom trenutku povijesti mješoviti brakovi bili zabranjeni? Je li to biblijski zabranjeno? Ako nije, da li se ipak preferira stupanje u brak s Izraelkom i time se donekle pruža opravdanje prigovoru

Miram i Aharona?

- Pod kojim okolnostima je dopušteno govoriti o drugoj osobi? Što ako netko ima konstruktivnu namjeru? Ako vam se postupci druge osobe čine problematičnima, je li problem ako se konzultirate s trećom stranom u vezi ponašanja te osobe prije nego li joj pristupite?

Tko je Hovav?

Hovav je čitateljima predstavljen kao: "Hovav, sin Reuela Midjanca, *hoten* (tast/a) Mošea". Iz stiha nije jasno tko je od njih dvojice bio Mošeov *hoten* (tast): Reuel ili Hovav, iako Šofetim 4,11 jasno identificira Hovava kao *hotena*. Istodobno, u Šemot 2, Reuel je, a ne Hovav, opisan kao otac Mošeove žene Cipore. Da stvari budu još složenije, u Sefer Šemot Jitro je opisan kao Mošeov tast. U kakvom su međusobnom odnosu Hovav, Reuel i Jitro? Kako svi oni mogu biti Mošeov *hoten* (tast)?

- Pitanje u velikoj mjeri ovisi o značenju riječi *hoten*? Da li se ona odnosi samo na nečijeg tasta, ili se ona može odnositi i na nečijeg šogora, a posebno ako je on odigrao ulogu pri sklapanju njihovog braka?
- Mekhilta tvrdi da su Hovav, Reuel i Jitro samo različita imena jedne te iste osobe. Ovo je u skladu s općom tendencijom rabinskih midraša da učvrste (biblijske) ličnosti time što pronalaze različita imena za istu osobu. Koje su prednosti i nedostaci takvog pristupa?
- Ako su Jitro i Hovav ista osoba, zašto je on u knjizi Bemidbar još uvijek u taboru Izraelaca, unatoč Šemot 18, koja završava odlaskom Jitroa u svoju zemlju? Da li se Jitro/Hovav vratio? Ako jest, zašto?■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Menachem Leibtag:

Behaaloteha: Sefer Bamidbar – Tri knjige u jednoj

Ovaj šiur ljubaznošću je ustupio The Tanach Study Center u spomen na Rabbi Abrahama Leibtaga

Tri knjige u jednoj? Tako tvrde hazal u vezi Sefera Bamidbar! I štoviše, jedna od te tri knjige sadrži samo **dva** pesukim!

[Ova se izjava zasniva na 'sugja' u Šabat 116a (na vrhu dafa) u vezi s dva pesukim 'va-jehi bi-nso'a ha-aron...' (koje govorimo kad izvodimo Sefer Toru / vidi Bamidbar 10:35-36).]

Kako bismo bolje razumjeli dublje značenje ove tvrdnje, ovojedni šiur raspravlja o važnom tematskom prijelazu koji se odvija u Paršat Beha'alotha.

Uvod

Kao što znaju svi koji poznaju Humaš, tekst Humaša u pravoj Sefer Tori ne sadrži nikakve simbole interpunkcije. Usprkos tome, u Paršat Beha'alotha nalazimo vrlo neobičan izuzetak, budući da su dva pesukim 'va-jehi binso'a ha-aron ...' razgraničena s dva naopako okrenuta 'nuna' – koji djeluju kao zagrada, i time čine da se ti pesukim 'ističu'.

Već samo zbog ovog 'tehničkog' razloga, sa sigurnošću možemo pretpostaviti da ova dva pesukim moraju biti naročita.

U pokušaju razumijevanja razloga za ovaj fenomen, sljedeći šiur razmatra o tematskoj važnosti ova dva pesukim uzimajući u obzir njihov smještaj na vrlo ključnu poziciju u Seferu Bamidbar.

Velike nade

Da bismo shvatili unutarnju strukturu Sefera Bamidbar, prvo moramo razmotriti koja je 'trebala' biti njegova tema. Da bismo to učinili, ponovimo na brzinu glavne teme prethodne tri knjige, kako smo raspravljali u našoj seriji šiurim.

Sefer Breišit se usredotočio na B-žji izbor Avrahama (i njegovog potomstva) da postanu Njegov poseban narod ['behira']. Sefer Šemot opisao je B-žje izbavljenje Njegovog

vog naroda iz Egipta, njihovo putovanje na Har Sinaj da prime Toru koje je uslijedilo te izgradnju miškana – simbola B-žje prisutnosti u njihovoj sredini. Konačno, u Sefer Vajikra, Bnei Jisrael su dobili dodatne zakone koji se odnose i na miškan i na 'kedušu' [svetost] u njihovoj zemlji i njihovim svakodnevnim životima.

U ovom trenutku, Bnei Jisrael sada su bili spremni nastaviti svoje putovanje od Har Sinaja kako bi naslijedili 'Obećanu zemlju'. Stoga je Sefer Bamidbar 'trebao' biti priča o tom putovanju i njihovom nasljeđivanju zemlje. Nažalost, u Sefer Bamidbar ti ciljevi nikada nisu postignuti; međutim - uzimajući u obzir ta visoka očekivanja - možemo bolje shvatiti njegov sadržaj i strukturu.

Na primjer, Sefer Bamidbar je započeo opisivanjem kako se Bnei Jisrael pripremaju za svoje putovanje u Erec Kanaan organizirajući vojsku dok postavljaju miškan u središte svog tabora.

Obratite pažnju na to kako se ova tema (pripreme Bnei Jisrael za ovo putovanje) nastavlja kroz cijeli narativ u prvih deset poglavlja Sefer Bamidbar:

- Vojska je organizirana i prebrojana (poglavlja 1-2)
- Miškan se nalazi u središtu tabora (2-5)
- Nacionalni vođe sudjeluju u njegovom posvećenju (7)
- Leviti su određeni da postanu duhovni vođe (poglavlja 3-4 i 8)
- Čitav narod prinosi Pesah Rišon & Šeni (9. poglavlje)
- Daju se završne upute o tome kako i kada putovati (10)

Da ništa nije 'pošlo po zlu', Bnei Jisrael bi trebali upravo u ovom trenutku (nakon 10. poglavlja u Seferu Bamidbar) započeti svoje veličanstveno putovanje u Obećanu zemlju. Umjesto toga, sljedećih šesnaest poglavlja (poglavlja 11-26) raspravljaju upravo o suprotnom, tj. kako (i zašto) Bnei Jisrael **nisu** naslijedili Zemlju. U tim poglavljima, Tora opisuje brojne incidente kada su se Bnei Jisrael pobunili protiv B-ga, što je kulminiralo B-žjom odlukom da toj generaciji ne dopusti ulazak u zemlju.

(nastavak s 6. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Behaaloteha: Sefer Bamidbar – Tri knjige u jednoj**

[Posljednjih deset poglavlja Sefera Bamidbar (27-36) govore o tome kako se druga generacija priprema za ulazak u zemlju.]

Tri knjige

Ova nam analiza može pomoći da shvatimo mjesto na kojem se nalaze dva pesukim 'va-jehi bi-nso'a ha-aron', budući da stoje na spoju koji dijeli Sefer Bamidbar na dva različita dijela:

1. **1-10 - Priprema** Bnei Jisrael za ovo putovanje
2. **11-26 - Stvarno putovanje** (tj. što je krenulo naopako)

Posljednja dva pesukim u 10. poglavlju ['va-jehi bi-nso'a ha-aron...'] čine razdjelnicu između ova dva dijela!

Sada kada to znamo možemo shvatiti zašto hazal smatraju Sefer Bamidbar za tri knjige.

Kako prvih deset poglavlja - priprema za putovanje - čine zaokruženu cjelinu, mogu se smatrati 'knjigom'. Slično tome, poglavlja 11-36, koja opisuju neuspjeh prve generacije, također čine zaokruženu cjelinu, pa se stoga i njih može smatrati 'knjigom'. Međutim, mada dva pesukim 'va-jehi bi-nso'a ha-aron...' čine razdjelnicu, ipak moramo objasniti zašto hazal i njih smatraju knjigom.

Što je moglo biti

Moglo bi se reći da ova dva pesukim služe kao više od puke tampon zone. Iako su sažeti, oni opisuju idealan način na koji su Bnei Jisrael **trebali** putovati na svom putu da naslijede Zemlju. [Na primjer, usporedite sa Šemot 23:20-27, koji opisuje B-žji izvorni plan o tome kako će Bnei Jisrael osvojiti zemlju.]

Kako bi naglasila ono što je 'moglo biti' za razliku od onog što se stvarno dogodilo, Tora namjerno razgraničava ova dva pesukim s naopako okrenutim nun-ovima.

Ako je tako, onda bi 'tri knjige' Sefera Bamidbar bile:

PRVA KNJIGA - Priprema Bnei Jisrael za njihovo putovanje (1-10) Iza ove 'knjige' slijede dvije 'verzije' tog putovanja:

DRUGA KNJIGA - **ideal** (dva pesukim) - što je 'moglo biti'

TREĆA KNJIGA - **stvarno** putovanje koje je 'propalo' (tj. poglavlja 11-36)

Kako bi naglasila tragediju **treće knjige**, Tora najprije predstavlja 'djelić' onoga što je 'moglo biti' u **drugoj knjizi** - veličanstveni način na koji su Bnei Jisrael mogli putovati, da nisu zgriješili.

Što je pošlo po zlu?

Što je pošlo krivo? Što je natjeralo Bnei Jisrael da zgriješe u incidentima s 'mit'onenim', 'mit'avim' i 'meraglim' itd.?

Hazal nalaze 'nagovještaj' u pasuku (koji neposredno prethodi 'va-jehi bi-nso'a ha-aron') koji opisuje odlazak Bnei Jisrael s Har Sinaja":

"I krenuše **sa** B-žje gore..." (vidi 10,33-34).

Midraš komentira:

"Kao dijete koje odlazi iz škole – odlazi trčeći, na isti su način Bnei Jisrael odjurili sa Har Sinaja na udaljenost tri dana hoda, jer su [previše] učili Toru na Har Sinaju..." [Navedeno u prvim Tosafot na Masehet Šabat 116a].

Ovaj Midraš uspoređuje boravak Bnei Jisrael na Har Sinaju sa 'školskom godinom' [sasvim prikladno za ovo doba godine]. Iako su proučavali B-žje zakone na Har Sinaju, čini se da nisu usvojili duh tih zakona. Narod se doista radovao što **odlazi** s Har Sinaja, no nije se veselio držanju B-žjih zakona u Erec Kanaanu.

Tehnički govoreći, možda su bili 'pripremljeni' za ovo putovanje, ali sasvim sigurno nisu bili duhovno 'spremni'.

Na ovaj način, Midraš naglašava temeljni razlog koji je doveo do ovih grijeha. Nakon što su Bnei Jisrael otišli s 'pogrešnim stavom', bilo je neizbježno da će zgriješiti.

Ali koga kriviti za to? Svakako, prije svega sam narod; ali ako slijedimo 'školsku' analogiju ovog midraša, također

(nastavak sa 7. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Behaaloteha: Sefer Bamidbar – Tri knjige u jednoj**

bismo trebali razmotriti mogućnost da 'fakultet' također može nositi dio odgovornosti.

Dok proučavamo Sefer Bamidbar, vidjet ćemo kako neki incidenti mogu čak aludirati na ovu mogućnost. Međutim, prvo 'rano upozorenje' o 'sagorijevanju' učitelja nalazimo već u Paršat Beha'alotha.

Je li Mošeu 'bilo svega dosta'?

Počevši od 11. poglavlja, pa kod gotovo svakog incidenta kada Bnei Jisrael zgriješe u Sefer Bamidbar, nalazimo rastuću napetost u odnosu između Mošea Rabeinu i naroda. Ne samo da se narod stalno žali Mošeu na svoju nevolju u 11. poglavlju, već ga čak i njegov vlastiti brat i sestra kritiziraju u 12. poglavlju!

U poglavljima 13-14, meraglim [uhode] potiču nacionalnu pobunu pozivajući da ih novo vodstvo odvede natrag u Egipat (vidi 14:1-5), dok u 16. poglavlju (Paršat Korah) nalazimo još jednu pobunu protiv vodstva i Mošea i Aharona.

Dakle, što je pošlo po zlu?

Prvi znak ove krize vodstva pojavljuje se već u slučaju s mit'avim (vidi 11:4-14), odmah nakon što su Bnei Jisrael napustili Har Sinaj. Zapazimo Moševu molbu B-gu kao reakciju na pritužbu Bnei Jisrael o ustajalom okusu mane:

"... I Moše je molio B-ga: Zašto si tako grubo postupio sa Svojim slugom i zašto nisam uživao tvoju naklonost da si stavio **teret** ovog naroda na mene? Ne mogu sam samcat nositi sav ovaj narod jer to je previše za mene, ako ćeš tako postupati sa mnom, radije me **ubij**..." (11,11-15).

Nasuprot Mošea Rabeinu kojeg smo poznavali od Sefer Šemot - koji dosljedno brani Bnei Jisrael pred B-gom ka-

da griješe, sada se u Seferu Bamidbar Mošev stav čini potpuno oprečan - radije bi umro nego nastavio biti njihov vođa!

Obratite pažnju i na očite tekstualne paralele koje ističu ovaj kontrast. Usporedite:

- "lama harejota le-**avdeha**..." (Bamidbar 11:11) - s "lama harejota la-am ha-ze..." (Šemot 5:22) ["Zašto si tako grubo postupio sa svojim **narodom** - s kojim ciljem si me poslao, jer otkako sam otišao faraonu u Tvoje ime, stvari su postale samo gore..."]
- "lama lo macati hen be-eineha..." (Bamidbar 11:11) - s "ve-ata im macati hein be-eineha..." (vidi Šemot 33:13,16!) ["A sada, ako sam našao milost u Tvojim očima, daj mi da upoznam putove Tvoje tako da **mogu** naći milost u očima Tvojim - i vidim da su oni Tvoj narod... a kako ću znati da smo ja i Tvoj narod zaista našli milost - kad Ti dopustiš Svojoj Prisutnosti da putuje s nama..."]

i

- "Ako je ovo moja nevolja [da ih vodim] - radije bih umro..." (11:15)

"Ako im oprostiš grijeh [u redu]... ali ako ne, **izbriši** me iz svoje knjige koju si napisao..." (vidi Šemot 32:30-32)

[U gornjim usporedbama, zapazite također i da Tora koristi ključne izraze kao što su 'haron af Hašem', 'ra'a', 'macati hen be-eineha' itd.]

Nije li ironično da je nakon incidenta s 'het ha-egel' Moše spreman umrijeti kako bi **spasio** svoj narod (vidi Šemot 32:32), dok bi sada radije umro nego **vodio** svoj narod! U Sefer Šemot, Moše je uvijek 'isturavao svoj vrat' kako bi obranio Bnei Jisrael, dok se sada čini da se 'predao'.

[Primijetite Rašija na Bamidbar 11:28 gdje on citira Sifri koji objašnjava kako je Eldadovo i Meidadovo proročanstvo u ovom incidentu bilo da će 'Moše umrijeti, a Jehošua će umjesto njega odvesti Bnei Jisrael u Zemlju'. Ovaj Midraš također sugerira da neuspjeh Moševog vodstva počinje već s ovim događajem s mit'avim i nije samo zbog njegovog grijeha kod 'mei meriva' u 20. poglavlju.]

Ova paralela, koja ukazuje na moguću manu samog Mošea Rabeinu, mora zasmetati svakog

(nastavak s 8. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Behaaloteha: Sefer Bamidbar – Tri knjige u jednoj**

proučavatelja Humaša. Je li moguće da je Moše Rabeinu reagirao na neprikladan način? Je li moguće da najveći prorok svih vremena, koji je primio Toru i njoj podučio Bnei Jisrael, jednostavno 'odu-stane'?

Zar ih Moše Rabeinu - koji je izveo Bnei Jisrael iz Egipta i vjerno ih doveo do Har Sinaja - sada ne može voditi na posljednjoj dionici njihovog velikog putovanja od Har Sinaja do Erec Kanaana?

Odgovoriti **potvrđno** bilo bi bogohulno, ali odgovoriti s **ne** činilo bi se prilično naivnim.

Presvet da bi vodio

Moglo bi se reći da ovaj kontrast između Mošeove reakcije na het ha-egel i njegove reakcije na mit'avim proizlazi iz motiva koji je postojao iza svakog grijeha.

Unatoč težini het ha-egel, grijeh Bnei Jisrael bio je rezultat pogrešno usmjerene želje da se ispuni duhovni vakuum nastao Mošeovom odsutnošću. [Vidi šiur na Paršat Ki Tisa.] Nasuprot tome, čini se da je grijeh s mit'avim bio potpuno fizičke prirode - nekontrolirana žudnja za hranom [hit'avu ta'ava].

Het ha-egel predstavljao je obrazovni izazov koji je Moše Rabeinu spreman prihvatiti, znači, uzeti ovu pogrešno usmjerenu želju i upraviti je u pravom smjeru. [Obratite pažnju na komentatore koji izgradnju miškana shvaćaju kao 'tikun' za pogrešne namjere koje su dovele do het ha-egel.]

Međutim, nakon grijeha pohote kod mit'avim, Moše Rabeinu jednostavno 'odustaje'. Nije u stanju proniknuti kako je ovaj narod, nakon što je cijelu godinu proveo na Har Sinaju, postao toliko zaokupljen takvim ovozemaljskim željama. Moše jednostavno nema obrazovne alate za suočavanje s tako niskom razinom ponašanja. [Dru-

gim riječima - Moše je angažiran da bude učitelj, a ne dadilja!]

B-žja trenutna reakcija na Mošeovu molbu može odražavati taj aspekt Mošeova vodstva. B-g smatra potrebnim uzeti nešto **ruaha** (duha) od Mošea i prenijeti ga na sedamdeset starješina (vidi 11:16-17). B-g shvaća da Moše sada mora podijeliti neke od svojih odgovornosti vodstva sa starješinama koji se vjerojatno mogu realističnije nositi s ovom vrstom krize.

Mogao bi se predložiti jedan dodatni uvid. U Sefer Bamidbar, moglo bi se Mošea Rabeinu smatrati 'prekvalificiranim' ili 'presvetim' da bi vodio narod.

Nakon što je proveo otprilike šest mjeseci na Har Sinaju, Moše Rabeinu je na daleko višoj duhovnoj razini od razine svog naroda. Nije da Moše Rabeinu nije sposoban voditi, već je narod na preniskoj razini da bi imao koristi od njegovog vodstva. Najjednostavnije rečeno, on je 'previše kvalificiran' za taj posao. [Ij'h, vratit ćemo se na ovu temu u šiuru na Paršat Hukat.]

Naposljetku, Jehošua će biti izabran da vodi Bnei Jisrael u Obećanu zemlju. Kao predani učenik Mošae Rabeinu i iskusni vođa vlastitog plemena (i cijele vojske u bitci protiv Amaleka), Jehošua posjeduje potrebne kvalitete vođe. On je također dovoljno 'prizemljen', i stoga će moći povesti Bnei Jisrael u 'zemlju'.

Pouka koju možemo naučiti iz ove parše sigurno nije 'kako kritizirati' Mošea Rabeinu. Umjesto toga, trebala bi nas podsjetiti kada podučavamo - da imamo na umu emocionalne potrebe naših učenika; a pri učenju - da imamo na umu potencijal koliko možemo dobiti od svojih učitelja.■

Rječnik

hazal – učenjaci iz vremena 2. Hrama i kasnije

Sefer Bamidbar – Knjiga Brojeva

pesukim – stihovi

sugja – odlomak Gemara koji razmatra neku od tema Mišne

daf – stranica (u Talmudu)

Humaš – Petoknjižje

nun – slovo hebrejskog alfabeta

šiur/šurim – lekcija/lekcije

Har Sinaj – gora Sinaj

Bnei Jisrael – sinovi Izraelovi

Erec Kanaan – Kanaanska zemlja

mit'onenim, *'mit'avim* i *'meraglim* – oni koji su gundali, oni koji su žudjeli (za hranom), uhode

Midraš – interpretativni tekstovi u vezi Tore i halahe

Moše Rabeinu – Mojsije naš učitelj

het ha-egel – grijeh zlatnog teleta

tikun – ispravak

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarlag – 613 zapovijedi

380. Alternativni datum: Obaveza da se prinese Pesah šeini

U drugom mjesecu, četrnaestoga dana ... učinit će to... (Brojevi 9,11)

Kao što smo vidjeli u Micvi #5, prinošenje korban Pesaha (pashalne žrtve) bila je micva za svakog pripadnika naroda. Nažalost, okolnosti bi povremeno onemogućile osobu da uzme u njoj udjela u previđeno vrijeme. U ono što bi osobu moglo spriječiti da prinese korban Pesah na previđeni dan ubraja se (ali nije ograničeno time): ako se netko nalazi u stanju obredne nečistoće, ili fizički nije u stanju da na vrijeme stigne u Jeruza-lem. Stoga je onima koji iz bilo kojeg razloga nisu prinijeli žrtvu za Pesah 14. nisan dan "nadomjesni datum" 14. ijar. Ovo se zove "Pesah šeini", "drugi Pesah".

Ako nežidov konvertira na judaizam ili dječak postane bar micva između 14. nisan i 14. ijar, on će prinijeti Pesah šeini, iako nisu imali obvezu korban Pesaha na previđeni dan. (Vidi Talmud Pesachim 93a.)

Ima mnogo razlika između prvog i drugog Pesaha, a jedna od njih je da se Pesah šeini ne jede na *jom tov* niti je vezan uz jednotjedni praznik (vidi Talmud Pesachim 95a). S druge strane, ima i mnogo sličnosti između Pesah šeini i propisanog korban Pesaha, kao što ćemo vidjeti u sljedećim *micvos*.

Razlog tome je to što B-g želi Svom narodu omogućiti da prinese korban Pesah, a neizbježno je da neki neće to moći učiniti na predviđeni dan. (Jeste li ikada pokušali okupiti zajedno makar i neku manju grupu ljudi? To nije jednostavno. Jednostavno je realno prepoznati da kada cijeli narod mora biti na određenom mjestu na određeni dan, neki se neće moći pojaviti.) Od strane B-ga, velikodušno je pružiti Njegovom narodu drugu priliku da uzme udjela u ovoj važnoj *micvi*.

Ova se *micva* primjenjuje samo kada je na snazi hramska služba. Ona je obavezna za muškarce, a za žene je stvar izbora. U Talmudu se o njoj raspravlja u devetom poglavlju traktata Pesachim, i započinje na stranici 92b. Kodificirana je u Mišne Tora, u petom i šestom poglavlju Hilhos Korban Pesah, te je 57. od 248 pozitivnih *micvos* u Rambamovom Sefer HaMicvosu.

381. Bolje ikad nego nikad: Obaveza da se jede Pesah šeini

... s maces i gorkim biljem, pojest će je. (Brojevi 9,11)

Kao i redoviti (propisani) korban Pesah, Pesah šeini se jeo s macesom i marorom (gorkim biljem, usporedite s Micvom #6). Razlog je jednak onome za redoviti korban Pesah, kao što opisujemo na našim Sederima za Pesah: maces nas podsjeća na to kako su naši preci žurno napu-

stili Egipat, toliko žurno da im se kruh nije imao vremena dignuti; *maror* je simbol kako su nam Egipćani zagorčali naše živote poro-bljavanjem.

Ova se *micva* primjenjuje samo na muškarce u vrijeme kada je na snazi hramska služba. U Talmudu se o njoj raspravlja u devetom poglavlju traktata Pesachim; kodificirana je u Mišne Tora, u petom i šestom poglavlju Hilhos Korban Pesach, te je 58. od 248 pozitivnih *micvos* u Rambamovom Sefer HaMicvosu.

382. Sve ovo zvuči vrlo poznato ...: Zabrana da preostane nešto od Pesaha šeini preko noći

Od njega ne smije ništa preostati do jutra ... (Brojevi 9,12)

383. Krc-krc: Zabrana lomljenja kostiju Pesaha šeini

... oni neće slomiti niti jednu njezinu kost ... (Brojevi 9,12)

384. Zatrubi: Obaveza da se oglase trube u Hramu i za ratno stanje

... oglasit ćete zvucima trube ... (Brojevi 10,9)

Bila je *micva* da se svakog dana u Hramu oglase trube kad su se prinosile dnevne žrtve; bila je također *micva* da se trube oglase u kriznim vremenima za zajednicu, poput kretanja u rat. (Tora također kaže da treba oglašavati na blagdane i na Roš hodeš, no to znači iznad musaf žrtava, jednako kao kod redovnih dnevnih žrtava.)

Talmud nam kaže (Menahos 28a) da su jedino trube od srebra bile prihvatljive za tu svrhu. U Hramu je trebalo držati najmanje dvije trube, a broj nije smio prijeći 120 (Arahin 13b). Najmanji broj oglašanih tonova trube u Hramu na bilo koji dan bio je 21, a maksimum je bio 48 (Arahin 10a). Čini se da su puhanje u trubu izvodili *kohanim* (svećenici), a ne leviti (prema Brojevi 10,8), mada se na to može različito gledati.

Razlog za ovu *micvu* bio je da se pažnju *kohanim* upravi na žrtve. Kao što smo raspravljali u Micvi #144, određene neprimjerene pomisli, kao naprimjer da se žrtvu jede na pogrešnom mjestu ili u krivo vrijeme, poništavale bi službu. Trube su jedan veliki, "Hej, ti!", za *kohanim*, usmjeravajući njihovu koncentraciju na službu kako bi je ispravno izvršili. Kao što je namjena šofara na Roš hašana da privuče naša srca k *tešuvi* (pokajanju), svakodnevna oglašavanja truba u Hramu imala su za cilj da obrate umove *kohanim* duhovnoj važnosti njihovih dužnosti.

Ova se *micva* primjenjuje na *kohanim* u vrijeme kada je na snazi hramska služba. O ovome se u Talmudu raspravlja na različitim mjestima, uključujući traktat Roš Hašana (s početkom na stranici 26b). Ova je *micva* kodificirana u Mišne Tora, u prvom poglavlju Hilhos Taanijos. Ona je 59. od 248 pozitivnih *micvos* u Rambamovom Sefer HaMicvosu.■

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:

Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserles iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravorekne koje se drže aškenaski Židovi.

Dio II: Jore De'a

Poglavlje 23 - Svitak na dovratku (mezuzah)

Zapovijedeno nam je da napišemo stihove iz Pnz. 6, 4-9 i 11,13-21 te ih pričvrstimo na naše dovratnike (285,1; 291,3); taj pričvršćeni svitak se naziva **mezuzah**. Stihovi moraju biti napisani na jednom listu (288, 1.4.), po mogućnosti u jednom stupcu (288,1-2) i u retcima jednake duljine (288,9). Materijal i tinta moraju biti jednaki onima koji se koriste za svitak Tore (288,5-7), a list mora imati linije (288,8). Na vrhu i na dnu moraju se ostaviti male margine (vidi 288,1.14.). Tekst mora biti pisan redom (288,3) i desnom rukom (288, 12). Uobičajeno je koristiti 22 retka (288,11) s time da se na početku posljednjeg retka nalaze posljednje dvije riječi (288,10) i da drugi odlomak počne (nakon razmaka) u posljednjem retku prvog odlomka (288,13) te da se B-žansko Ime Š-D-J

napiše na suprotnoj strani lista nasuprot tom mjestu (vidi 288,15). Mezuzah treba provjeravati svakih nekoliko godina (vidi 291,1).

Svitak se namata od kraja prema početku i umeće u tubu (s razmakom da bi se vidjelo B-žansko Ime), a tuba se pričvršćuje na okomiti dovratnik vrata (289,5), poželjno na njegovoj vanjskoj strani (285,2; 289,2) i na dnu njegove gornje trećine (ali najmanje pedelj ispod nadvoja; vidi 289,2-3); mora se nalaziti s desne strane osobe koja ulazi (289,2). Pričvršćena je na površinu dovratka ili je umetnuta u udubljenje koje nije dublje od pedlja (289,4). Tuba se postavlja poprečno s time da početak teksta bude na vrhu i najbliže unutrašnjosti ulaza (289, 6). Osoba koja ju pričvršćuje najprije izgovara blagoslov "... koji nam je zapovjedio da postavimo mezuzah" (289,1).

Svaka ulazna vrata ili veža moraju imati mezuzah pod uvjetom da postoji nadvoj i dva dovratnika koji su najmanje 10 pedalja visine (287,1-2) i pod uvjetom da je to ulaz u prostor židovskog vlasništva koje se koristi u svrhu dostojanstvenog življenja (vidi 286,1-7.10-12). Prostor bi trebao imati površinu od najmanje 16 kvadratnih lakata (oko 3,5 m², op.pr., vidi 286,13) i trebao bi biti

natkriven (286,14); razlikuju se mišljenja o tome mora li imati vrata (286,15). Ako prostor ima više vrata, na svaka od njih mora se postaviti mezuzah (vidi 286,8-9.16-18.20-21); u vezi podnih vrata vidi 286,19. Osoba koja unajmljuje kuću dužna je postaviti mezuzah (izvan zemlje Izraela: nakon 30 dana; 286,22) i ne smije je ponijeti sa sobom kada odlazi, osim ako kuća ne pripada ne-Židovu ili će sljedeći stanar biti ne-Židov; vidi 286,23 i 291,2. ■

Balashon - Hebrew Language Detective

Postoji mnogo teorija o tome odakle porijeklo vuče riječ "šlemiel" – zlosretnik, čovjek koji nema sreće, nespretna osoba.

Prije svega, važno je razumjeti kako je riječ ušla u engleski. Unatoč tome što neke rasprave tvrde suprotno, jasno je da je riječ u njemački jezik ušla iz jidiša, a ne obrnuto. U Njemačkoj je postala popularna kroz priču "Peter Schlemihls wundersame Geschichte" ("Nevjerojatna priča Petera Schlemihla") koju je 1814. napisao Adelbert von Chamisso. Međutim, engleski je očigledno prihvatio riječ *šlemiel* izravno iz jidiša, a ne putem njemačkog. (Ona se još uvijek koristi u njemačkom, tako da čak i ime Leftya, lika iz dječje serije Ulica Sesame, u njemačkoj verziji glasi "Schlemihl").

Hajd'mo sada na jidiške korijene. Ja ću odmah na početku priznati da ne znam "pravo" porijeklo riječi, a sumnjam da će itko od nas ikada i saznati. Ali razmotrit ću različite teorije i reći vam što mi se čini više, a što manje vjerojatnim.

1) Even-Shoshan navodi da je to iskvareni oblik istoznačne riječi na jidišu *shlimazel* (ili *schlimazel*). *Schlimazel* je kombinacija njemačkog *schlim* (= "loš, iskrivljen", povezanog s engleskim "slim") i hebrejskog *mazal* "מזל" (= "sreća").

Međutim, čini se da su te dvije riječi ipak različite, i često ih se može naći međusobno uparene, kao u poznatoj izreci, "šlemiel proljeva juhu

po šlimazelu".

2) Klein (u svojoj bilješci na hebrejski ekvivalent *šelumiel* שלומיאל) piše da je ona "vjerojatno zamjena za *šelo mo'il* = שלא מועיל (niškoristi)."

No ovoj se teoriji suprotstavio velik broj prigovora. Ja sam našao dva u arhivi stranice "Mendele: Yiddish literature and language". Jedan je da je, mada je fraza *šelo mo'il* prilično učestala u talmudskom hebrejskom (i kasnije), ona "pogodna za situacije, postupke, pokušaje ispravljanja – ali ne i ljude." Drugi pisac piše

očekivali bismo da *šelo mo'il* da je nešto poput *šlojml ili *šle-mojl (zvjezdica se koristi za označavanje oblika koji ne postoji). Budući da to **nije** ono što nalazimo u jidišu, etimologija koja je u pitanju ne može se prihvatiti.

3) Najpopularnije je objašnjenje da *šlemiel* dolazi od biblijskog Šelumiel ben Curišadaj שלומיאל בן צורישיד – knez plemena Šimonovog (*Bamidbar* 1,6, 2,12, 7,36, 10,19). Kako je došlo do toga da se njega povezuje s tipičnim pehističkim nesretnikom? I o tome postoje brojne teorije:

a) Jedna se teorija zasniva na talmudskoj tvrdnji (*Sanhedrin* 82b) da je Šelumiel bilo jedno od pet imena Zimrija, kneza Šimonova kojega je Pinhas ubio zbog grijeha s midjanskom princezom. I ako zanemarimo činjenicu da je Šelumiel i Zimrija dijelila cijela jedna generacija, Zimri ne djeluje kao "nesretnik" već je "pokvaren"! Zašto bi nadimak

nastao po njemu?

Rabi Norman Lamm je 1974. napisao esej pod nazivom "The First Schelmihl" (Prvi Šelmil). On tvrdi da *šlemiel* nije "čovjek loše sreće, zlosretnik, neprestana žrtva okolnosti koje su se zavjerile protiv njega", već je umjesto toga "zloban", "egoističan", i "neće dopustiti ničemu da mu stane na put". I dok je Lammova homiletska poruka vrlo snažna, teško mi je povjerovati da bi prosječna osoba načinila taj pomak, i shvatila da je pravi *šlemiel* toliko zao. To se jednostavno ne uklapa u to kako se ova riječ koristi.

S druge strane, ima onih koji kažu da Zimri nije imao sreće, jer mada su se mnogi spetljali s midjankama, jedino su njega ulovili. Ali kao što je Lamm predočio, Zimri je očito bio višeg društvenog statusa od prosječne osobe, i kao što i sam Talmud to spominje, Zimrijeva čin je u jednakoj mjeri bila pobuna protiv Mojsija, kao i prepuštanje strastima.

Može se postaviti i drugo pitanje: ako je Zimri, iz kojeg god razloga, bio prototip *šlemiela*, zašto onda ljude ne nazivamo *zimrijima*? Jedna sugestija je da je to bila rabinska šala, kako bi se izbjeglo sjećanje na neprimjerni karakter Zimrijeva čina. I ovdje mi je problem prihvatiti ideju da bi ta vrsta "zavjere" uhvatila dovoljno korijena da uđe u popularni žargon. Bilo kako bilo, Talmud uvijek o krivcu govori kao o Zimriju, ne Šelumielu, pa postoje čak i takve narodske izreke poput "Njihova su djela poput Zimrijevih, a svejedno traže nagradu poput Pin-

(nastavak s 12. stranice) **David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik Šlemiel**

hasove", tako da ne izgleda vjerojatno da je Zimri naš *šlemiel*.

b) Jedna druga teorija sugerira poveznicu između neuspješne sudbine plemena Šimon (bili su jedno od najmanjih plemena, nisu uspjeli u osvajanju svoje zemlje) i "*šlemiela*". No opet – to je zgodna teorija, ali zašto koristiti ime Šelumiel? (Rosten kaže u *The Joys of Yiddish* da je Šelumiel bio general u Šimonu koji je izgubio svoje bitke, ali potom sam sebe ispravlja u *Hooray for Yiddish*, odlučivši da umjesto toga slijedi vezu sa Zimrijem.)

c) Možda najvjerojatnija teorija o Šelumielu koju sam čuo (prvi puta od mog učitelja Mitcha Heifetza z"l) spomenuta je ovdje:

Jedan prijedlog odnosi se na kompliciranu permutaciju hebrejskog kalendara. Na Hanuku se svakodnevno čita po jedan, svaki puta drugačiji, odsječak iz Brojeva 7, koji opisuje darove plemenskih poglavara od kojih je svaki donosio dnevni prinos prilikom posvete Šatora sastanka (*Miškana*). Na prvi dan Hanuke, na početku se pojavljuje ime prvog poglavara, drugog dana ime drugog poglavara, i tako dalje. (Osmog dana, čitaju se prinosi 8-12. poglavara.)

Izuzetak je šabat tijekom Hanuke, kada se iz Tore čita redovni tjedni odlomak, a dodatno čitanje *maftira* iz drugog svitka je čitanje za Hanuku koje započinje poglavarom toga dana. Samo jedan od osam dana Hanuke nikada ne pada na šabat: peti dan. I čiji poglavar nikada nije zvijezda šabata, onda kada je sinagoga mnogo bolje posjećena nego u

zimski jutro radnog tjedna? Jasno, Šelumiel ben Curišadaj. Tko drugi?

Mada to djeluje pomalo komplicirano, mogu si zamisliti kako je jedna prosječna osoba mogla zapaziti lošu sreću koju ima peta noć, godinu za godinom. Međutim, Werner Weinberg piše u svom *Die Reste des Jüdischdeutschen* da se prvi spomen ove teorije nalazi u *Halozebichel* (knjizi viceva) Rabi Meir Ohnesorga, Prag 1864, str. 62. Nisam nigdje uspio pronaći tu knjigu, ali čini se mogućim da je cijela ova etimologija bila tek jedna šala.

d) Posljednja veza sa Šelumielom i nije neka prava teorija, ali ipak ju je važno spomenuti. Heinrich Heine u svojoj pjesmi "Jehuda ben Halevy" piše da je čuo sljedeću "verziju" te priče od svog prijatelja Juliusa Eduarda Hitziga (koji je, nekim slučajem, također prijateljvao s Chamissom):

No u narodu legenda se

Prenosila od usta do usta

I ona poriče da je Zimri bio taj

Koga je probolo Pinhasovo koplje.

*Smatra se da je, zaslijepljen
provalom osjećaja,*

Pinhas ubio prijestupnika,

*no usmrtio je jednog drugog
čovjeka, koji nije bio kriv -*

Šlemila ben Curišadaja

Očito je, to nije ono što Tora opisuje, niti se to pojavljuje u bilo kojem midrašu. No, čini se da je to izvršilo velik utjecaj, i možda je i samo povezivanje Šelumiel i *šlemiela* započeo Heine (ili Hitzig).

4) Posljednju teoriju iznosi Leopold Löw (otac Immanuela, kojega često citiram) u svojoj knjizi *Die Lebensalter in der jüdischen Literatur* (stranica 54). No umjesto da je povezuje s pomalo opskurnim biblijskim likom, on otkriva nešto mnogo bliže dobu jidiša. U Maharilovoj responsi (1365 – 1427), on nailazi na spomen rabina po imenu Shlomil (ili možda Shlomo, vjerojatno nadimku za Shlomo ili Shalom) iz Ennsa, u Austriji, čija je priča dosta neobična:

וכן העיד שמה"ר שלומיל מעיר ענש הלך פעם אחת ללמוד למרחקים, ויהי לתקופת י"א חדשים ליציאתו ילדה אשתו והכל מעידין מרוב חסידותה ברור שלא זינתה תחתיו.

"I tako posvjedoči Rabi Shlomil iz grada Ennsa, da je jednom daleko otputovao zbog učenja, a jedanaest mjeseci nakon njegova odlaska njegova mu je žena rodila dijete. No, svi znaju, zbog njene pravednosti, da ga ona zasigurno nije varala [već je imala neuobičajeno dugu trudnoću kao što je spomenuto u Talmudu, Jevamot 80b]"

Dakle, mada je jasno da Maharil nije iznio tu pripovijest kako bi se narugao Rabi Shlomilu (on navodi istog tog rabina kao svog učitelja u mnogo drugo slučajeva), no sasvim je moguće da ga drugi nisu promatrali s istom dozom poštovanja. Možda je on klasičan primjer nekoga tko se našao "na krivom mjestu, u krivo vrijeme"...■

Rabbi Shmuel Rabinowitz:

Što je Kovčeg saveza radio u ratnoj zoni?

U ovoj tjednoj *paraši Beha'alothea* čitamo vrlo zagonetan stih koji opisuje putovanje *Kovčega saveza* – kovčega u kojem su se nalazile dvije ploče dane na gori Sinaj – ispred naroda. Iz Tore se čini da je putovanje uključivalo rat s neprijateljem, a *Kovčeg* je poveden u rat na čelu vojske spremne za borbu. Tora citira što bi Moše rekao kada bi *Kovčeg* krenuo u rat ispred vojske:

"Tako je bilo, kad god bi se kovčeg pokrenuo, Mojsije bi rekao: Ustani, o Vječni, neka se Tvoji neprijatelji rasprše i neka oni koji Te mrze pobjegnu od Tebe." (Brojevi 10, 35)

Kretanje *Kovčega* u rat ispred vojske opisan je i u *Knjizi o Samuelu*, gdje čitamo o ratu između izraelskih plemena i Filistejaca, stanovnika zemlje prije ulaska sinova Izraelovih.

Knjiga o Samuelu govori nam o ovom ratu na mjestu zvanom Afek (u blizini kojeg se sada nalazi grad Roš Ha'ajin). U prvoj bitci tog rata, Filistejci su pobjeđivali i oko četiri tisuće vojnika iz redova sinova Izraelovih palo je u bitci. Nakon bitke, starješine židovskog naroda međusobno su se posavjetovale i odlučile donijeti *Kovčeg saveza* na bojno polje, govoreći: "Uzmimo si iz Šila *Kovčeg saveza* G-spodnjega, i On će doći u našu sredinu, i spasiti nas iz ruke naših neprijatelja" (I Samuelova, 4:3).

Kada je *Kovčeg* donesen u tabor, "sav je Izrael glasno povikao" (Isto, 5). Narod je bio siguran da će im prisutnost *Kovčega* donijeti pobjedu. Filistejci su također prisutnost *Kovčega* smatrali odlučujućim faktorom protiv sebe i u tjeskobi uzvikivali: "Jao nama! Tko će nas spasiti iz ruke ovoga silnoga B-ga?!" (Isto, 8). No unatoč tome, u drugom valu bitaka, Filistejci su ponovno pobijedili, a izraelski gubici bili su veliki –

trideset tisuća vojnika palo je u bitci! I kao da to nije bilo dovoljno, Filistejci su zarobili i sam *Kovčeg saveza*!

Ovaj razvoj događaja teško se uklapa u stihove kojima smo započeli. Iz ovoj tjedne *paraše* činilo se da će prisutnost *Kovčega* narodu donijeti spas i pobjedu nad njegovim neprijateljima. Ali *Knjiga o Samuelu* govori nam o strašnom porazu koji prisutnost *Kovčega* nije spriječila.

Neki od biblijskih komentatora koji su se bavili ovim pitanjem usredotočili su se na važno načelo koje proizlazi iz sagledavanja ovih dviju priča. Prisutnost *Kovčega* u ratu nije čudotvorno sredstvo koje ima moć da donese pobjedu. Uloga *Kovčega* u ratu je da vojska koja ga nosi bude pod njegovim utjecajem, da vojni tabor bude sveto mjesto u kojem se poštuju vrijednosti i zapovijedi Tore. Kada narod nije pod utjecajem *Kovčega*, on postaje tek komad drveta obložen zlatom, a ploče tek komadi kamena s urezanim slovima. Snaga *Kovčega saveza* leži u tome da ljudi iz njega crpe vrijednosti Tore, moralnosti i *dereh erec*.

Kovčeg saveza nošen u rat, kako je opisano u *Knjizi o Samuelu*, nije imao utjecaja na narod. Oni su nastavili obožavati idole, prakticirati incest i druge društvene nemoralne radnje. Oni su željeli *Kovčeg* koristiti kao čudotvorno sredstvo, a to nije njegova svrha. Svrha *Kovčega* je da potakne osobu da se uzdigne i popravi svoje putove, i tek tada *Kovčeg* donosi pobjedu u ratu.

Mi više nemamo *Kovčeg saveza*, ali ova rasprava i dalje ima primjenu na naše živote. *Mezuza* je primjer – upravo onaj komad pergamenta s tekstovima Tore koji je prekriven i pričvršćen na naše dovratnike. Mnogi *mezuzu* vide kao sredstvo zaštite doma. Postoje izvori za to u

literaturi *hazala*. Ali moramo se sjetiti da to nije njezina svrha. Rabbam, Majmonides, o tome piše s njemu svojstvenom odlučnošću:

"Oni, međutim, koji pišu imena anđela, sveta imena, biblijski tekst... unutar mezuze, spadaju među one koji nemaju udjela u budućem svijetu. Jer ti nesretnici ne samo da ne ispunjavaju zapovijed, već važan propis koji izražava Jedinstvo B-ga, ljubav prema Njemu i Njegovo štovanje, tretiraju kao amajliju za promicanje svojih osobnih interesa..." (Mišne Tora, Mezuza 5)

Mi stavljamo *mezuzu* na ulaz u naš dom kako bismo se sjetili vrijednosti zapisanih u njoj: Jedinstva B-ga, ljubavi prema Njemu i držanja Njegovih zapovijedi. Ako se toga sjećamo, *mezuza* nas doista štiti od zla. Ali ako *mezuzu* vidimo kao neku vrstu čudotvorne amajlije, ona gubi svoju moć. Tora i zapovijedi nisu čudotvorna sredstva kojima se postižu pobjede i uspjesi. One su namijenjene da utječu na nas i uzdignu nas iz gliba materijalizma i egocentrizma do uzvišenih vrhunaca duhovnosti i moralnosti. ■

Rabbi Mordechai Kamenetzky:

Ona Je stvarna

U ovoj jednodijelnoj odjeljku Tore ima jedan kratak razgovor koji se može izgubiti u mnoštvu aktivnosti nekih od njezinih fascinantnijih priča i zapovijedi. Moše moli svog tasta, Jisroa, da nastavi putovati sa Židovskim narodom. "Putujemo na mjesto za koje je Hašem rekao: 'Dat ću ga vama.' Pođi s nama, i dobro ćemo se odnositi prema tebi" (Brojevi 10:29).

Jisro odgovara rekavši da bi se želio vratiti u svoju zemlju i obitelj. Moše moli Jisroa govoreći mu da mora pratiti Židove. Uostalom, poznaje taborišta i bio bi kao oči Židovskom narodu.

Komentatori raspravljaju o tome jesu li Jisroa uvjerali argumenti njegova zeta. Tora ne spominje ishod. Međutim, ono što me zanima jest to da Moše nikada ne kaže Jisrou kamo to Židovi idu. Samo mu kaže "putujemo na mjesto za koje je Hašem rekao: 'Dat ću ga vama.'"

To podsjeća na Hašemovu zapovijed Avrahamu da otputuje u Kana-

an s molbom: "Idi iz svoje zemlje i svog rodnog mjesta u zemlju koju ću ti pokazati" (Postanak 12:1). Ali Moše nije Svemoguć, a i cijeli je narod znao u koju zemlju idu. Uostalom, zemlja Kanaan bila je glavna točka Izlaska.

Zašto **ju** onda Moše Jisrou opisuje zagonetno, ne definirajući njezinu lokaciju, zemljopisnu dužinu ili širinu, već je identificira kao "zemlju koju je Hašem obećao da će nam dati"? Zar ne bi Moše bilo lakše reći Jisrou: "Putujemo u zemlju Kanaan i želimo da nas pratiš"?

Kolumnist New York Timesa, Ralph de Toledano, imao je drugačiji pogled na svijet od svojih urednika. Unatoč prosvjedovanju uredništva Timesa, on bi riječi Nebo i Pakao uvijek pisao velikim početnim slovom, u bilo kojem kontekstu.

Njegovi urednici su ga pozivali na red, navodeći da se Nebo piše velikim slovom samo kada je alternativa B-žanstvu, kao u "Neka nam

Nebo pomogne." Štoviše, inzistirali su da se pakao nikada ne piše velikim slovom. P. De Toledano je, međutim, inzistirao da se svako spominjanje ta dva mjesta piše velikim početnim slovom.

"Vidite," objašnjavao je taj konzervativni kolumnist, "Nebo i Pakao uvijek se moraju pisati velikim početnim slovom. Želim da moji čitatelji shvate da su Nebo i Pakao stvarna mjesta, jednako kao i Scarsdale!"

Kada opisuje zemlju Izrael, Moše ne zauzima topografski pristup. On zadire dublje. Moše Rabeinu ne naziva zemlju Izrael samo zemljom Kanaan. Govoreći svom tastu kamo Židovi idu, ne nudi zemljopisnu dužinu i širinu. Ne opisuje čak ni *Erec Jisrael* kao zemlju kojom teku mlijeko i med. Mošeov jedini opis bio je: "zemlja za koju nam je Hašem rekao: 'Ovo ću vam dati.'"

Ta izjava opisuje *Erec Jisrael* snažnijim izrazima od poljoprivrednog potencijala, prirodne ljepote ili strateškog položaja.

Ona nam govori da je *Erec Jisrael* mjesto koje je Hašem obećao. Svaka druga kvaliteta je prolazna. Izobilje blijedi, ljepota propada, a prirodni resursi presušuju. Ali obećanje Hašema ostaje vječno. Ono nam daje do znanja da je, poput oba ekstrema budućeg svijeta, Zemlja Izrael stvarna.

Gut šabes ■

Rabbi M. Kamenetzky je dekan Ješive South Shore.

Rabbi Lord Jonathan Sacks:

Vjera i prijateljstvo

U ovoj parši, Mojsije dosiže svoju najnižu točku. To ne iznenađuje. Nakon svega što se dogodilo – čudesa, izlaska, razdvajanja mora, hrane s neba, vode iz stijene, objave na Sinaju i saveza koji je iz toga izašao – narod se ponovo žali oko hrane. I to *ne zato što su bili gladni; već zato što im je dosadilo*. "Kad bismo samo imali mesa za jelo! Sjećamo se ribe koju smo u Egiptu jeli besplatno – i krastavaca, dinja, poriluka, luka i češnjaka." A kad je riječ o čudesnom 'kruhu s neba,' iako ih je on držao na životu, prestao ih je zadovoljavati: "Naš je apetit nestao; nema ništa za jelo osim ove mane!"

Svaki vođa mogao bi očajavati u takvom trenutku. Ono što je začuđujuće jest dubina Mojsijevog očaja, otvorenost kojom ga izražava i nevjerojatna iskrenost Tore u pričanju te priče. Ovo je ono što on kaže B-gu:

"Zašto si navalio ovu nevolju na slugu Svoga? Zašto nisam stekao milost u Tvojim očima kad si na me uprtio teret svega ovog naroda? Zar je od mene potekao sav ovaj narod? Zar sam ga ja rodio, kad veliš: 'Nosi ga u svome krilu, kao što dovilja nosi dojenče, u ze-

mlju što sam je pod zakletvom obećao njihovim očevima! Ako ćeš ovako sa mnom postupati, radije me ubij, ako sam stekao milost u tvojim očima, da više ne gledam svoj jad."

Svaki vođa, možda i svako ljudsko biće, nekad se u svom životu suočava s padom, porazom i ponorom očaja koji se nazire. Ono što je fascinantno jest B-ži odgovor. On ne kaže Mojsiju, "Razvedri se, sredi se, ti si veći od toga." Umjesto toga, On mu daje da napravi nešto praktično:

"Pozovi mi sedamdeset ljudi između starješina Izraelovih... Uzet ću nešto od duha koji je na tebi i staviti ću ga na njih. Tako će s tobom nositi teret naroda da ga ne nosiš sam."

To je kao da B-g kaže Mojsiju, "Sjeti se što ti je rekao tvoj tast Jitro. Ne pokušavaj voditi sam. Ne pokušavaj živjeti sam. Čak i ti, najveći od svih proroka, još si uvijek čovjek, a čovjek je društveno biće. Uključi druge. Izaberi suradnike. Okončaj svoju izolaciju. Imaj prijatelje."

Ono što je dirljivo u ovoj epizodi jest to da B-g, u trenutku Mojsijeve

najveće emocionalne slabosti, govori s Mojsijem kao sa prijateljem. To je temelj judaizma u cjelini. Za nas B-g nije (samo) Stvoritelj svemira, Gospodar povijesti, Vladač, Zakonodavac i Otkupitelj, B-g imenica koje počinju velikim početnim slovom. On je također netko tko je blizak, nježan, pun ljubavi: "On iscjeljuje one slomljenih srca i povija njihove rane" (Ps 147,3). On je poput roditelja: "Kao što majka tješi svoje dijete, tako ću ja utješiti vas" (Iz 66,13). On je poput pastira: "Da mi je i dolinom sjena smrti proći, zla se neću bojati jer Ti si sa mnom" (Ps 23,4). On je uvijek ovdje: "B-g je blizu svima koji Ga prizivaju – svima koji Ga prizivaju u istini" (Ps 145,18).

Godine 2006., na londonskom trgu prikladnog imena – Trgu Nade, podignut je spomenik u sjećanje na *Kindertransport*, operaciju kojom je 10.000 židovske djece spašeno od njemačkih nacista neposredno prije no što je započeo rat. Na ceremoniji, jedan od govornika bila je žena u svojim osamdesetima, koja je održala dirljiv govor o toplini koju osjeća prema zemlji koja je pružila utočište njoj i drugoj židovskoj djeci. U svom govoru rekla je nešto što je na mene ostavilo neizbrisiv dojam. Rekla je, "Otkrila sam da u Engleskoj *policajac može biti prijatelj*." To je ono što je Englesku učinilo toliko drugačijom od Njemačke. I to je ono što su Židovi već davno otkrili i o samom B-gu. On nije samo vrhovna moć. On je također i prijatelj. To je ono što je Mojsije otkrio u ovoj parši.

Prijatelji su važni. Oni oblikuju naše živote. U kolikoj mjeri oni to čine, otkrila su dvojica sociologa,

Jacob de Wit 1695. – 1754. *Mojsije izabire 70 starješina (1739.)* crtež olovkom i kistom (31 × 67 cm), Rijksmuseum, Amsterdam

(nastavak s 16. stranice) **Rabbi Lord Jonathan Sacks: Vjera i prijateljstvo**

Nicholas Christakis i James Fowler, koristeći podatke iz Framingham Heart studije. Taj projekt, započet 1948., pratilo je više od 15.000 građana Framinghama (Massachusetts), ispitujući njihove otkucaje srca, težinu, krvni tlak i druge indikatore zdravlja, u prosjeku svake četiri godine. Svrha je bila identificirati faktore rizika vezane uz srčane bolesti. Međutim, Christakis i Fowler bili su zainteresirani za nešto drugo, a to su efekti socijalizacije. Čini li razliku u našem zdravlju to imamo li prijatelje i ako da, kakvi su oni ljudi?

Njihova otkrića bila su impresivna. Ne samo da je važno imati prijatelje; već je važno imati prave prijatelje. Ako su tvoji prijatelji u formi, aktivni, sretni i imaju zdrave navike, velika je vjerojatnost da ćeš ih imati i ti, a isto vrijedi i obratno. Još jedna studija, iz 2000. godine, pokazala je da ako za vrijeme studija imaš cimera koji marljivo radi i uči, vjerojatnost je da ćeš i ti raditi marljivije. Studija s Princetona iz 2006. pokazala je da ako netko od tvojih rođaka ima dijete, 15% je veća vjerojatnost da ćeš i ti imati dijete u naredne dvije godine. Navike su zarazne. One se šire putem društvenih mreža. Čak i prijatelji tvojih prijatelja, i njihovi prijatelji, još uvijek mogu imati utjecaj na tvoje ponašanje.

Jordan Peterson, u svom djelu *12 pravila za život*, opisuje svoje vlastito iskustvo, i iskustvo svojih suvremenika, koje su imali odrastajući u izoliranom gradiću Fairviewu, u Alberti. Oni koji su za svoje prijatelje izabrali pojedince koji su težili uspjehu, išli su prema uspjehu. Oni koji su upali u loše društvo prošli su loše, ponekad i katastrofalno. Mi mo-

žemo izabrati krive prijatelje, kaže on, upravo zato jer oni potiču našu sliku o sebi. Ako imamo neku manu i znamo da ju imamo, možemo pronaći opravdanje u činjenici da ljudi s kojima se družimo imaju istu manu. To umiruje naš nemiran um, ali pod cijenu toga da čini gotovo nemogućim da pobjegnemo našim nedostacima. Stoga je tu njegovo Pravilo br. 3: Budi prijatelj s ljudima koji žele najbolje za tebe.

Judaizam je stvar veza koje nas povezuju jedne s drugima i s Autorom svega.

Judaizam je stvar prijateljstva.

Ništa od toga ne bi iznenadilo mudrace koji su, primjerice, istaknuli da su ključni likovi iz Korahove pobune bili utaboreni jedni blizu drugih. Iz toga su oni zaključili, "Jao zlome i jao njegovom susjedu." U suprotnom smjeru, plemena Jehude, Jisakara i Zevuluna bila su utaborena blizu Mojsija i Arona, i oni su postali istaknuti po svojoj stručnosti u Tori. Zato, "Sretan je pravednik i sretan je njegov susjed." Iz toga proizlazi i Majmonidesova tvrdnja:

Prirodno je biti pod utjecajem karaktera i ponašanja svojih prijatelja i suradnika, te slijediti običaje svojih bližnjih građana. Zato čovjek mora osigurati da su njegovi prijatelji čestiti te često biti u društvu mudrih kako bi učio iz načina na koji oni žive, te se držao podalje od lošeg društva.

Ili, kako su to sažeto rekli mudraci: "Pronađi sebi mentora i steci sebi

prijatelja."

Na kraju, to je ono što je B-g učinio za Mojsija i time okončao njegovu depresiju. Rekao mu je da skupi oko sebe 70 starješina koji će nositi teret vodstva zajedno s njim. Nije bilo ničega što su oni mogli, a što Mojsije nije mogao: on nije trebao njihovu praktičnu ili duhovnu pomoć. Ali oni su olakšali njegovu izolaciju. Oni su dijelili njegov duh. Oni su mu dali dar prijateljstva. Svima nama je to potrebno. Mi smo društvena bića. "Nije dobro biti sam."

Zbog dijela intelektualne povijesti Zapada i činjenice da je od vrlo ranog doba kršćanstvo postalo više helenističko nego hebrejsko, ljudi smatraju da je glavna svrha religije prenošenje informacija (o podrijetlu svemira, čudima, životu nakon smrti, itd.). Zato postoji konflikt između religije i znanosti, otkrivenja i razuma, vjere i demonstracije. To su lažni konflikti.

Judaizam svakako ima temeljna vjerovanja, ali njegov temelj je u nečem potpuno drugom. Za nas, *vjera je otkupljenje od samoće*. Vjera je stvar odnosa – između nas i B-ga, nas i naše obitelji, nas i naših susjeda, nas i našeg naroda, nas i cijelog čovječanstva. Judaizam nije stvar jedne usamljene duše. On je stvar veza koje nas povezuju jedne s drugima i sa Autorom svega. U svom najvišem smislu, judaizam je stvar prijateljstva.

Stoga je tu ideja koja mijenja život: mi postajemo onakvima kakvi su naši prijatelji. Zato, biraj za prijatelje ljude poput kojih želiš biti.

Šabat šalom ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Mudar čovjek pazi

Stvari su, nekako, krenule nizbrdo za Mošea i Židovski naroda u vezi njihova boravka u Sinajskoj pustinji, na putu ka Obećanoj Zemlji Izraelovoj. Odlazak Jitroa, mada iz časnih i naizgled plemenitih razloga, oslabio je odlučnost ostatka Izraela da nekako uđe i osvoji njihovu bogomdanu domovinu.

Rabini su nas upozoravali da mudri ljudi i vođe trebaju biti vrlo oprezni u vezi onoga što izjavljuju kako javno tako i u privatnosti. To se svakako odnosi i na ono što čine i kako će ljudi gledati na njihovo ponašanje i odluke koje u životu donose.

Mi uvijek smatramo kako i vođe imaju pravo na privatan život, život koji je odvojen od njih kao javnih ličnosti. Međutim, mi također znamo da to u stvari nije istina, i da privatne odluke javnih osoba imaju velik utjecaj na sveopću javnost kojoj služe, čak i kada su podsvjesne.

Unutar Židovskog naroda postojali su elementi koji su rezonirali da ako je Jitro, Mošev punac i jedan od izuzetnih i istaknutih preobra-

ćenika na judaizam, smatrao da boravak u Zemlji Izraela nije baš za njega, onda će biti i mnogih drugih u mnoštvu Izraela koji će opravdavati svoje odbijanje da uđu u Zemlju Izraela, jednostavno povodeći se njegovim primjerom.

I tako, zbog toga što velika vizija o Židovskoj domovini obećanoj njihovim praocima više nije bila stvar od najvećeg značaja u njihovom životu, neki od naroda počeli su kukati i žaliti se na svakojake osobne besmislice. To je na kraju dovelo do otvorene pobune protiv B-ga i protiv Mošea što je zapečatilo sudbinu tog naraštaja, i odvelo ga u uništenje i smrt u Sinajskoj pustinji.

Bez da ulazim u pojedinosti ili spominjem imena, uvijek me zaprepasti kako bivši politički vođe ovdje u Izraelu, čak i oni koji su bili na visokim položajima, sada pišu i drže predavanja po svijetu, i uzimaju si za pravo da otvoreno kritiziraju – i često puta nepravedno – vladu, državu i narod Izraela.

Je li moguće da oni ne shvaćaju izravnu i neizravnu štetu koju na-

nose našoj stvari i našoj budućnosti? Mora biti da je tako, jer ja si ne mogu zamisliti da oni stvarno imaju zle namjere takvim svojim ponašanjem. Oni žele dobro i imaju legitime razloge za iznošenje svojih mišljenja i tvrdnji.

Ali zaboravili su onu rabinsku poslovicu koju sam prethodno spomenuo – mudar čovjek treba brižno paziti na svoje riječi i djela. Drugi narodi slušaju i na njih to utječe – i netko može sasvim nehotice potpomoći i osnažiti one koji žele uništiti nas i naš narod. U današnjem svijetu ne treba puno da ljudi zbog nezadovoljstva počnu mrmljati protiv Židova, judaizma, Tore, pa čak i B-ga, da tako kažemo.

Čovjek uvijek mora gledati širu sliku, i ne dopustiti da ga preplave nesavršenosti i teška pitanja koji su dio našeg postojanja, i zapravo, samog života. Zadržimo li vjeru u našu stvar i našu religiju, i dobro procijenimo što ćemo reći ili kako postupiti, to će nas svakako zadržati na dobroj poziciji.

Rabi Chaim Zelig Fasman, moj

(nastavak s 18. stranice) **Rabbi Berel Wein: Mudar čovjek pazi**

dragi prijatelj i partner u učenju iz mojih dana u ješivi u Chicagu, preminuo je. Njegova me smrt zaista teško pogodila. Iako nas je dijelilo sedamdeset godina i velika razdaljina među kontinentima, čovjek nikada ne zaboravlja, niti se udaljuje od svog partnera u učenju – mi smo devet godina svakodnevno zajedno učili u vrijeme naših dana u ješivi.

Kada sam, tek oženjen, napustio ješivu i tražio svoje mjesto u životu, počeo sam se baviti pravom i trgovinom. Moj partner u učenju, Rabi Fasman, nastavio je studije u jednom od velikih mislišta Tore američkog židovskog života toga vremena, Beit Hatalmudu, tada smještenom u četvrti Bensonhurst u Brooklynu.

Ta je institucija bila bastion vrlo intenzivne i analitičke studije Talmuda, kombiniranog s idejama i filozofijom litvanskog Židovskog musara. Osnivači i voditelji te ustanove, nakon što su nekako preživjeli holokaust i godine egzila u Shanghaiu, ušli su izmučeni, ali neustrašiva duha u poslijeratni američki židovski život. Rabi Fasman postao je pravi učenik tih velikih ličnosti te njegov odlazak u velikoj mjeri označava kraj tog razdoblja i filozofije.

On je bio velikodušan i senzibilan prema drugima, mnogo puta na vlastitu štetu. Blag u postupanju i govoru, on je bio čelične volje, duha i odlučnosti. Posjedovao je u sebi pionirski pogled na izgradnju generacije učenjaka i vođa Tore. I on je izabrao Los Angeles za mjesto institucije koju je on osnovao, brinuo se za nju i širio je već desetljećima, i

koja je doslovno promijenila lice ortodoksne židovske zajednice u Los Angelesu.

On sam bio je sin velike rabinske ličnosti, rabina Oscara Z. Fasmana. Njegova majka, Jeanette Fasman, bila je izuzetna utjecajna i poštovana žena. Dakle, on je imao dobro nasljeđe na kojem je mogao graditi svoj život, obitelj i instituciju. I učinio je to na vrlo uspješan način, usprkos brojnih slabih izgleda i svijeta pesimista.

Sjećam se losanđeleske židovske zajednice od prije sedamdesetak godina. Što se tradicionalnog židovskog života tiče smatralo je se puštoši. Dakako, nitko nikada nije zamisljao da će losanđeleska židovska zajednica biti nositelj i podržavati intenzivni *kolel* koji bi širio Toru u svojoj sredini. Nije manjkalo onih koji su bili protiv tog projekta, pa i samog postojanja takve institucije u Los Angelesu.

To je bila generacija koja je očajavala zbog tradicionalnog židovskog života i govorila da se on ne može živjeti u Americi. Nakon toga je uslijedila generacije koji je rekla da ga se ne može živjeti izvan zajednica koje su imale čvrstu jezgru ortodoksnih Židova - poput New Yorka, Chicaga, itd.

Dakle, Los Angeles je potpadao u ovu kategoriju - sa svojom fizičkom, moralnom i društvenom klimom koja je zabranjivala uspjeh takve institucije. Moj dragi prijatelj, rabin Fasman, svima im je pokazao da nisu u pravu. I zbog institucije koju je osnovao i vodio tih mnogih proteklih desetljeća, losanđeleska židovska

zajednica postala je društvo u kojem cvjeta izučavanje Tore i intenzivni židovski život.

Uvjeren sam da će biti drugih iz njegove obitelji i zajednice, koji će nastaviti njegovo veliko djelo. Institucija losanđeleskog *kolela* nastavit će se razvijati, ali za mene njegov odlazak ostavlja nezamjenjivu prazinu u mom srcu i duši. Imali smo toliko zajedničkog iskustva dok smo bili partneri, i nikada nisam pomislio da će me nekako ostaviti.

No, život je neumoljiv i ne postoje iznimke od smrtnosti. Ja sam pomiren sa sudbinom i prihvaćam stvari, no tugujem zbog gubitka tako plemenite osobe koja mi je uvijek primjerom pokazivala našto su rabini u *Avot* mislili kada su rekli da dobar prijatelj može biti glavno žarište snage i sigurnosti u nečijem životu. Njegova odanost uvijek je bila bezuvjetna i nepokolebiva. Kritizirao je ono što je trebalo kritizirati i ohrabrivao kada su riječi ohrabrenja bile potrebne.

Dobar prijatelj zna i čuva tajne, oprašta pogreške i nikada nije zavidan ili uskogrudan. Zato je u ovom svijetu teško stvarno imati dobrog prijatelja u punom smislu riječi. To je razlog zašto se u cijeloj literaturi Tore na dobrog prijatelja gleda i opisuje ga se kao brata po krvi. Ja nikada nisam imao biološke braće, ali rabin Chaim Zelig Fasman meni je ispunjavao tu ulogu tijekom svog života. Spomen na njega ostat će blagoslov ne samo za njegovu užu obitelj, već i za sav Izrael.

Šabat šalom ■

Rabbi Yissocher Frand:

Što je veći gavra, veća je i zahvalnost

Pasuk u *Paršas BeHa'aloseha* kaže: "I ljudi su bili *k'mis'onenim* (kao gundala), govoreći zlo u uši Hašema; a kad je Hašem to čuo, Njegov se gnjev rasplio; i vatra Hašemova plamtjela je među njima i proždimala u najudaljenijem dijelu tabora." (*Bamidbar* 11:1). *Ribono šel Olam* se jako razgnjevio. Moše Rabeinu Mu se morao moliti, i vatra je ugašena. Što točno znači riječ "*mis'onenim*"? Ramban citira Ibn Ezru da ona dolazi od riječi *aven* (griješ), što znači da su ljudi govorili "grešne stvari". Ramban se ne slaže s Ibn Ezrom jer Tora nije spomenula nikakve "grešne stvari" koje su ljudi govorili, a Tora se obično ne srami spomenuti koja se *aveira* kažnjava kada dolazi do B-žanske kazne.

Ramban sugerira da, kada se narod udaljio od *Har Sinaja* i kada su ušli dublje u prostranu i zastrašujuću pustinju, uspaničili su se i nisu znali što činiti. "Kako ćemo preživjeti u ovoj pustinji? Što ćemo jesti i piti? Kako ćemo se snaći kroz svu ovu oskudicu i patnju u ovom neplodnom dijelu zemlje? Kako ćemo ikada izaći iz ovog mjesta?" Prema Rambanu, etimologija riječi "*mis'onenim*" ista je kao u izrazu "*Ma jis'onen adam hai*" (Na što će se živ čovjek žaliti) (*Eiha* 3:39), što podrazumijeva bol i pritužbu zbog nečije situacije. *Mis'onen* je osoba koja se sažaljeva. "Jao meni što imam takav *cores*."

Ramban objašnjava da nas Tora na taj način uči u čemu su pogriješili: ponašali su se kao da im se upravo dogodila najgora stvar. Tora ovdje koristi usporedbu "poput *mis'onenim*". Oni nisu bili ljudi u očajnoj situaciji, već su se ponašali KAO takvi ljudi! To je naljutilo *Ribono šel Olama*, koji je smatrao da bi Ga trebali slijediti s radošću i veseljem zbog svih pozitivnih stvari koje su proživjeli: *jecias Micrajim* (Izlazak iz Egipta), *krias Jam suf* (razdvajanje Crvenog mora), *kabalas HaTora* (primanje Tore), kao i to što su dobili *mann* (manu) i *be'er* (vrelo)! Kako se usuđuju žaliti nakon svega toga?

Hašem je rekao da je onaj kome je tako dobro, no ipak se žali kao da mu je jako loše, kriv za strašnu *aveiru*. Ta *aveira* je nesposobnost da se bude '*makir tova*' (prepozna dobrobiti), propuštanje da se uvidi pozitivne strane. *Ribono šel Olam* ne može tolerirati nezahvalnost i stoga je kazna odmah uslijedila.

Brisker Rav, *zt"l*, jednom je rekao da, ako osoba ima lošu karakternu osobinu (kao što je oholost ili loša narav), mi je prosuđujemo kao nesavršeno ljudsko biće (ne '*adam šalem*'), osobu koja ima manu – možda čak i lošu manu. Međutim, rekao je *Brisker Rav*, ako osoba nije '*makir tova*', ona ne samo da nije '*adam šalem*', već uopće nije ni *adam*. Nedostaje joj najosnovnija komponenta čovječnosti! Svi mi imamo svojih izazova s određenim idealnim karakternim osobinama. Moramo raditi na njima. Ali onaj tko je nezahvalan on uopće nije *menschl*!

Istina je da Ramban aludira na to u *Paršas Ha'Azinu*. Tamošnji *pasuk* kaže: "Zar Hašemu činite tako, o zli i nerazumni narode?" (*Devorim* 32:6). Ramban piše da ih Moše Rabeinu kori: "Ovako se ponašate prema *Ribono šel Olamu* nakon svega što je učinio za vas?" Kako ih Moše Rabeinu naziva? *Am naval*. Ramban primjećuje da kada životinja umre, naziva je se *nevela*, što ukazuje da to više nije životinja, već mrtva strвина. Tako i osoba koja nije '*makir tova*' je *naval*, jer prestaje biti ljudsko biće. Više nije *menschl*.

To je značenje izraza "*Vajehi ha'am k'mis'onenim*".

Zapravo, ovo nije jedini primjer nezahvalnosti u *Paršas BeHa'alosha*. Postoji i drugi incident:

"I miješano mnoštvo koje je bilo među njima osjetilo je strastvenu žudnju; a i sinovi Izraelovi su plakali, pa rekli: 'Kamo li sreće da smo dobili mesa za jelo! Sjećamo se ribe koju smo jeli u *Micrajimu* besplatno, krastavaca, i dinja, i poriluka, i luka, i češnjaka, ali sada nam je duša usahla, nema niče-

ga, jedino možemo gledati ovu manu.'" (*Bamidbar* 11:4-6). Sljedeći *pasuk*, nakon ta tri *pesukim*, glasi: "A *mana* je bila poput korijanderova sjemena i izgled joj je bio poput (bijelog i blistavog) izgleda bdelija" (*Bamidbar* 11:7). Židovi se žale što nemaju luka i češnjaka, a onda iznenada, Tora iznosi urednički osvrt. O čemu se radi? Raši pojašnjava: U prva tri *pesukim*, govorili su *Bnei Jisrael*. U 7. *pasuku* govori Hašem! Oni se žale da jedino što imaju je *mana*, a onda Hašem ubacuje u Toru božansko svojstvo *mane*, kao da kaže: "Neka svijet dođe i vidi na što se Moja djeca žale. *Mana* je toliko posebna!" Ako se možete žaliti na *manu*, možete se žaliti na bilo što!

Jednom sam čuo *schmooze* od Rav Pama, *zt"l* (koji je naknadno tiskan u njegovom *seferu*), u kojem kaže da često čuje takav *bas kol* (nebeski Glas) koji objavljuje "Pogledajte na što se moja djeca žale!" Kada mu dođe mlađić i požali se da kada se vrati kući iz *ješive* ili s posla, zatekne kuću punu razbacanih igračaka, pa se pojada se svojoj ženi: "Zašto ne možeš držati kuću u redu?" Rav Pam kaže da kada čuje takve pritužbe, čuje *bas kol*: "Pogledajte na što se moja djeca žale?" Koliko je neplodnih parova koji bi dali svoje desne ruke da im je kuća puna razbacanih igračaka! A ovi se mladi ljudi žale što kuća nije uredna!

On tako reda nekoliko primjera u svom *seferu*: Dijete se vrati kući iz škole u 17:30. Večera stoji spremna na stolu. Majka priprema mesnu štrucu i tanjur povrća, dijete dođe kući za već postavljen stol i topli obrok pa se žali. "Ne volim mesnu štrucu!" Pogledajte na što se moja djeca žale!

Sljedeći vrlo poučan *Midraš* ne nalazi se u *Paršas BeHa'alosha*, ali smatram da je prikladno podijeliti ga u ovom trenutku. *Midraš* se nalazi u *Sefer Šemos* (*Parša* 4): Kada je Hašem rekao Moše da je vrijeme da izvede Židove iz *Micrajima*, Moše je odgovorio: "Gospodaru Svemira, ja nisam sposoban preuzeti ovaj posao. Moram

(nastavak s 20. stranice) **Rabbi Yisrocher Frand: Što Je veći gavra, veća Je I zahvalnost**

od svog tasta, Jisroa, zatražiti dopuštenje. Ako mi on ne da dopuštenje, pretpostavljam da ćeš morati naći drugog čovjeka."

Baalei musar daju dva vrlo zanimljiva komentara na ovaj *Midraš*: Naša je pretpostavka da je potrebno pokazati *hakaras hatov* samo onome tko ti učini nešto pozitivno iz čiste dobrote. Ali ako osoba nešto čini zato što joj je to posao ili zbog svog osobnog interesa, tada on ili ona ne zaslužuju moj *hakaras hatov*. Oni samo rade ono što ionako trebaju učiniti ili ono što zapravo žele učiniti! *Baalei musar* zaključuju upravo suprotno iz ovog *Midraš*:

Razmislite: Tko je kome dugovao? Moše nije dugovao Jisrou. Jisro je dugovao Moše. Prije svega, Moše je spasio Jisroove kćeri (*Šemos* 2:17). No, povrh toga, Jisro ni za sav novac ovog svijeta nije mogao naći *šiduh* za svoje kćeri, jer je bio *paria*. Bio je odbačen od svoje zajednice. Bio je idolopoklonički svećenik i odjednom je prihvatio judaizam! Tko se želi priženiti u njegovu obitelj? Moše Rabeinu je Jisrou učinio veliku uslugu oženivši njegovu kćer. Ipak, Moše Rabeinu nije rekao: "On duguje meni. Ne ja njemu." Pouka je da nema razlike. Ako je netko profitirao od nekoga drugog, on mora pokazati zahvalnost neovisno o razlogu zbog kojeg je onaj drugi postupio kako je postupio.

Naišao sam na sljedeću nevjerojatnu priču u jednom *seferu*:

Jedan je židovski mladić u New Yorku išao na posao podzemnom željeznicom. Stajao je uz same tračnice i odjednom je pao na tračnice i nije se mogao ustati. Svi su ostali kao paralizirani kada su vidjeli što se dogodilo. Afroamerikanac koji je stajao na peronu sa svima ostalima skočio je na tračnice, povukao tog mladića gore i spasio ga, samo trenutak prije nego što je sljedeći vlak došao i prešao preko tračnica na koje je mladić bio pao. Novinske ekipe njujorških novina pronašle su tog čovjeka i rekle mu: "Vi ste heroj!" Odgovorio je: "Ja nisam heroj. Nisam to učinio da bih bio heroj. Imam posao. Ja sam perač posuđa u

restoranu i zarađujem deset dolara na sat. Znao sam što bi se dogodilo da je tog čovjeka pregazio vlak. Vlak bi kasnio dva sata. Izgubio bih dvadeset dolara od svoje plaće. Ja nisam skočio na tračnice da ga spasim. Skočio sam tamo da ga maknem s tračnica kako vlak ne bi kasnio i kako bih na vrijeme stigao na posao."

Ovo nije kraj priče. Ovaj Židov koji je pao na tračnice dao je *neder* (zavjet) dok je ležao na tračnicama: "Ako me netko spasi, dat ću mu 100.000 dolara." Sada je pročitao novinski izvještaj u kojem je saznao da njegov spasitelj nije učinio to što je učinio da bi ga spasio, već zato da na poslu ne izgubi 20 dolara! Poslao je *šela* Rav Yitzchaku Zilbersteinu: Treba li dati 100.000 dolara ili ne?

Rav Zilberstein je donio halahičku presudu da treba dati 1/3 tog iznosa. (Nisam siguran kojom se logikom koristio Rav Zilberstein da bi došao do ove konkretne brojke.) Međutim, Rav Zilberstein je potom odnio *šela* svom šogoru, Rav Chaimu Kanievskom, da vidi slaže li se s njegovim *psakom*. Rav Chaim mu je rekao: Čovjek mora dati svih 100.000 dolara! Rav Chaim je presudio da nije važno zašto je čovjek učinio to što je učinio. Mogao je to učiniti da postane heroj ili da uštedi 20 dolara. Razlog zašto je to učinio potpuno je irelevantan. On je spasio život tog Židova. Židov je rekao da će, ako mu netko spasi život, dati 100.000 dolara. Židov mora ispuniti svoj *neder*.

Hakaras hatov ne ovisi o tome zašto osoba to čini. *Hakaras hatov* je obveza bez obzira na motiv. Osoba mora biti *mensh*. Kao što je *Brisker Rav* rekao, osoba koja ne iskaže zahvalnost, iz *nit kin mensh* (nije čovjek).

Tijekom godina pročitao sam na desetke, stotine, moguće i tisuće priča o tome kako su veliki ljudi bili *makir tova* za stvari koje možda uzimamo zdravo za gotovo, ili ih čak niti ne smatramo uslugama. Pa ipak, veliki ljudi te stvari smatraju uslugama i zauvijek ih pamte. Razumijevanje toga je jednostavno: Netko tko nije *makir tova* nije *mensh*, a što je veći

mensh, to je osoba veći *makir tova*. To dvoje ide ruku pod ruku. Ljudi koji su doslovno *gedolim*, znaju što znači biti *makir tova*.

Jednom sam spomenuo priču o *bohuru* u *Yeshiva Torah Voda'as* koji nije dolazio na *minjan*. Što god da su pokušali učiniti, nisu ga uspijevali izvući iz kreveta. Nadzornik studentskog doma došao je Rav Yaakovu Kamenetskom, koji je u to vrijeme bio *Roš ješiva*, i zatražio da se tog mladića izbaci iz studentskog doma jer ne dolazi na *minjan*. Rav Yaakov je rekao: "Da. Ako njegov nedolazak na *minjan* utječe na druge, možete ga izbaciti iz studentskog doma." Ali prvo ga, rekao je Rav Yaakov, pošaljite k meni. Želim razgovarati s njim.

Voditelj studentskog doma rekao je mladiću: "Izbačen si iz studentskog doma i Rav Yaakov te želi vidjeti." Mladić se doslovno tresao. Rav Yaakov mu je rekao: "Razumio sam da moraš napustiti studentski dom jer ne dolaziš na *minjan*, ali reci mi, gdje ćeš od sada spavati?" Mladić je rekao: "Ne znam. Nemam rezervni plan." Rav Yaakov je rekao: "Doći ćeš k meni u kuću. Spavat ćeš kod mene." (To je ono što nazivamo 'nadogradnjom'.)

Mladić je bio zapanjen: "Roš ješiva je rekao da me izbacuju iz studentskog doma, a sada mi kaže da iz studentskog doma idem u kuću Roš ješive?"

Rav Yaakov je objasnio: "Da. To je zato što sam u Litvi, dok bio mladić, učio u *Kovno Kolelu*. Tvoj djed je davao novac za *Kovno Kolel*. Stoga smatram da ti dugujem zahvalnost, i prema tome, ako nemaš gdje spavati, možeš spavati kod mene." Ovaj djed nije bio jedini koji je podupirao *Kovno Kolel*, ali bio je na popisu donatora.

Ovo je samo primjer maksime: Što je *mensh* veći, to je veći *makir tova*, a što je *mensh* manji, to je manji *makir tova*. To dvoje ide ruku pod ruku. Ljudi koji su doslovno *gedolim*, znaju što znači biti *makir tova*.

* *gavra* - aramejski, talmudski izraz za čovjeka, osobu

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Sjećanje na ukliseljene haringe

Ovotjedni odjeljak govori o mističnoj moći Kovčega saveza da rasprši i uništi neprijatelje židovskog naroda. Talmud nam kaže da je Kovčeg sakrio kralj Jošija prije babilonskog izgnanstva i sve od tada nitko ga nije vidio. Mnoštvo pećina i tunela ispod Brda Hrama moglo bi biti dobro mjesto za traženje.

Ostatak odjeljka bavi se većinom mrmljanjem – židovski narod mrmlja zbog mane, zbog nedostatka mesa, zbog nedostatka vode, a kada više nemaju ništa zbog čega bi se žalili – tada mrmljaju zbog ničeg određenog. Da, bojim se da mrmljanje i okrivljavanje drugih nije nov fenomen.

Židovski narod nostalgично uzdiše: 'Sjećamo se riba i luka koji smo jeli u Egiptu,' kažu oni. A sada je sve što dobivaju mana s neba! Međutim, njihovo je sjećanje nevjerovatno selektivno. U Egiptu su bili robovi i svakog dana su ih njihovi nadglednici tukli. O, možda su bili robovi, ali barem su dobili ribu i luk za jelo...

Čini mi se da je nostalgija dio ljudske prirode. Naši školski dani bili su tako idilični. Fakultet je bio tako posebno iskustvo. Kako je to dobro vrijeme bilo kad sam po prvi puta počeo raditi, bio sam tako mlad i entuzijastičan.

No, u ovome je smiješna stvar... koliko god da se sve čini predivno kada gledamo unazad, nikada, ali baš nikada to nije tako dok kroz to prolazimo. A to je zato što kada razmišljamo o prošlosti, obično se sjećamo samo dobrih dijelova: nakon svega, zašto bismo se izabrali sjećati bilo čega drugog?! Dok su, kada razmišljamo o sadašnjosti, teškoće i frustracije života jako bliske i osobne – pa je teško vidjeti ponad njih. Školski dani i dani studija obično su ispunjeni nesigurnošću i stresom. A

u vrijeme kada smo počeli raditi – nismo imali novaca, stabilnosti, možda obitelji?? No, mi se sjećamo dobrog i stoga sve gledamo kroz ružičasto obojene leće.

Život se živi samo u sadašnjem trenutku. Snovi o predivnoj prošlosti samo su selektivna sjećanja

Mi gotovo uvijek osjećamo da su stvari bile bolje u prošlosti jednostavno zato što se ne sjećamo koliko je bilo teško u to vrijeme.

B-g odgovara na prigovore o egipatskoj prvoklasnoj kuhinji na način da provida prepelice. Međutim, on kaže da će židovski narod prepelice jesti sve dok im ne počnu izlaziti na nos i dok se ne razbole od njih jer su "odbacili B-ga i plakali pred njim..."

Drugim riječima, B-g kaže, Ja ću providjeti neku vrstu raznolikosti uz vašu manu, ali nećete u tome dugo uživati. Ne zato što bih vas kažnjavao, već zato što nostalgичan pogled na prošlost nije pogodan za

uživanje u sadašnjosti. Židovski narod je 'plakao pred B-gom' jer su ga 'odbacili'. Oni su stavili sa strane duhovnu istinu života i tražili svoje zadovoljstvo u materijalnom, u prolaznom. U takvom svijetu, prošlost će uvijek izgledati bolje nego sadašnjost, a budućnost, kada se pojavi, nikada neće moći ispuniti snove koje smo za nju imali. Kada zaboravimo da smo mi duhovna bića koja žive u fizičkom svijetu, na kraju ćemo plakati kao što je plakao židovski narod. Ne zato što život koji imamo nije dovoljno dobar – nego zato što nijedan život ne može biti dovoljno dobar. Čisto fizički i materijalni svijet je na kraju dosadan, depresivan i duboko nezadovoljavajući.

Ali, ovo je ono što je zanimljivo. Kada postanemo nezadovoljni životom na taj način, uvijek izgleda kao da je problem u okolnostima, a ne u perspektivi. Izgleda kao da su stvari doista mnogo gore nego što su bile u Egiptu. Da, bili smo robovi, ali imali smo ribe i luka! To je smiješno, ali upravo tako to izgleda u tom trenutku i nije lako vidjeti preko toga.

Život se živi samo u sadašnjem trenutku. Snovi o predivnoj prošlosti su samo selektivna sjećanja. Snovi o nevjerovatnoj budućnosti su ne-realistične fantazije. Sada, upravo sada, je onoliko dobro koliko može biti. I to je uglavnom dovoljno dobro.

Dvadeset godina od sada, gledat ćemo na vremena koja prolazimo sada također sa velikom nostalgijom. Ali zašto čekati dvadeset godina kako bismo uživali u njima retrospektivno – kada su ovdje zato da bismo ih uživali u sadašnjem trenutku?

Šabat šalom ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Za što živiš?

Tora kaže da su ljudi (*ha'am*) bili kao u žalosti (*Brojevi 11, 1*), ali ne kaže što ih je to oneraspoložilo.

Komentari kažu da su ti ljudi (*ha'am*) bili Egipćani koji su se pridružili Izraelcima pri Izlasku. Oni su izazivali nevolje čitavo vrijeme. Oni su bili ti koji su napravili Zlatno tele, izazvali B-ga da načini vodu u pustinji i zagovarali povratak u Egipat. Sada su se samo žalili, bez ikakvog očitog razloga. Bili su nezadovoljni Torom i nisu imali krajnji cilj u životu.

Ako čovjek ne zna za što živi, on će biti kronično nezadovoljan i tražit će nešto što može okriviti za svoje nezadovoljstva. Takvi će se ljudi vjerojatno okrenuti nekoj od ovisnosti, što im može kratkotrajno dati da se osjećaju "dobro", no to će samo još pridodati njihovom dugotrajnom jadu.

Sindrom nedostatka duhovnosti

Ovo je jedna od najupečatljivijih pripovijesti u Tori.

Izraelci su gundali. Bili su nezadovoljni manom i čeznuli za "dobrim starim vremenima" u Egiptu kada su imali razne hrane. "Želimo meso!" rekli su.

Kako je Moše odgovorio? Poslušajte ovo. "A Moše reče Hašemu: Zašto Si učinio zlo svome sluzi? Zašto nisam našao naklonost u Tvojim očima, pa si mi natovarao teret čitavog ovoga naroda? Zar sam ja začeo čitav ovaj narod ili sam ga ja rodio, pa da mi kažeš: "Nosi ih u svom krilu, kao što dojilja nosi dijete koje sisa, u Zemlju za koju Si se zakleo njegovim praocima". Gdje ću nabaviti meso da ga dam ovom cijelom narodu kad mi plaću, govoreći: "Daj nam mesa da možemo jesti?" Ja ne mogu sam nositi čitav ovaj narod, jer je pretežak za mene! I ako tako postupаш sa mnom, onda me ubij sada, ako sam našao milost u

Tvojim očima, i ne daj da vidim zlo svoje" (*Brojevi 11,4-15*).

Možemo li prepoznati ovoga Mošea? Kada su Izraelci sagriješili sa Zlatnim teletom, Moše je riskirao svoj život, rekavši Hašemu: "Ako im ne oprostiš, izbriši me iz knjige koju Si napisao." Kasnije, kad su izgubili vjeru u Hašema i htjeli se vratiti u Egipat, umjesto da osvoje Kanaan,

Izraelci možda nisu bili svjesni stvarnog razloga svog nezadovoljstva

Moše se ponovno molio za njih. Na svakom koraku, Moše je bio predani odvjetnik za narod, dok ovdje, kada traže meso, on kaže: "Zar sam ja začeo čitav ovaj narod ili sam ga ja rodio?" i "Ako tako postupаш sa mnom, onda me ubij sada." Ovo je potpuno netipično za Mošea.

Raši daje odgovor. Kada Tora kaže, "Moše je čuo ljude koji plaću u svojem obiteljskom krugu" (isto, 11, 10), Raši kaže da su plakali jer Tora zabranjuje brakove između članova obitelji. Zbog toga su bili nezadovoljni, ali to nije ono što su rekli. Oni su svoje nezadovoljstvo pripisali mani. Mošev stav je bio: "Neka budu iskreni i kažu mi što zapravo žele, ja se mogu nositi s time. Ali ako je ono što oni stvarno žele uklanjanje ograničenja vezanih uz brakove unutar obitelji, a to ne priznaju, kako mogu izići na kraj s time? Ako im dam sve meso svijeta i sve ribe morā, oni još uvijek neće biti zadovoljni, jer to nije ono što oni žele."

Doista, Izraelci sami možda nisu bili svjesni stvarnog razloga njihovog nezadovoljstva. Prilično je uobičajeno da zavaravamo sami sebe, možda zbog toga što ne želimo priznati ono što nas uistinu muči. Mo-

žemo reći: "Bio bih sretan kada bih imao bolji posao, bolju kuću, bolji automobil itd." Bez izuzetka, kada dobijemo ono što smo kazali da želimo, naše je olakšanje vrlo kratkotrajno. Ponovno postajemo nesretni i pripisujemo to nečem drugom.

Držim da su mnogi ljudi nesretni jer ne ispunjavaju sami sebe. U knjizi "Happiness and the Human Spirit" (Sreća i ljudski duh) opsežno sam to obrazložio, ističući da mnogi ljudi pate od "sindroma pomanjkanja duhovnosti", ali umjesto da to prepoznaju i žive duhovnijim životom, oni svoje nezadovoljstvo pripisuju različitim drugim uzrocima. Razlog za to može biti što bi živjeti duhovnijim životom zahtijevalo puno ozbiljnije obraćanje pažnje na Toru, a posebice na mijenjanje naših *midos*. A to nije jednostavno.

Rebe Yisrael iz Salanta rekao je: "Lakše je naučiti cijeli Talmud nego promijeniti jednu karakternu osobinu." Gaon iz Vilne kaže da je čovjek stvoren sa svrhom da prevlada svoja prirodna nagnuća. Ako to ne učini, dolazi do "sindroma pomanjkanja duhovnosti", koji je jednako stvaran kao i nedostatak željeza ili nedostatak vitamina. Ovo dvoje rezultira tjelesnim simptomima, dok ono prvo uzrokuje kronično nezadovoljstvo. Budući da ne želimo uložiti trud da promijenimo svoje prirodne karakterne osobine, mi svoje nezadovoljstvo projiciramo na druge stvari.

Zbog toga je Moše drugačije reagirao na pritužbe ljudi. "Nemoguće mi ih je zadovoljiti. Oni ne priznaju ono što zaista žele, a možda čak nisu niti svjesni toga."

Ova epizoda u Tori iznosi nam važnu pouku. Možemo zavaravati sami sebe, misleći da znamo što nam je potrebno, dok je istina da nam nedostaje samoostvarenja. Nijedan psihijatrijski lijek ne može ukloniti nesreću "Sindroma nedostatka duhovnosti".■

Rabbi David Goldwasser:

Nebeska Intervencija

Govori Aronu i reci mu: "Kad pališ svjetiljke ..." (Bamidbar, 8,2)

Raši primjećuje da *paraša* o menori slijedi onu o *Nesi'im* jer kad je Aron vidio njihovu svečanost posvećenja, bio je rastužen što nije s njima. Međutim, Hašem ga je uvjeravao da će njegova uloga biti veća od njihove jer će on upaliti svijeće na menori.

Ramban pita zašto je Aronu paljenje svijeća utješnije od posvećenja njegovog plemena služenju Hašemu kad prinose mirisne žrtve i žrtve paljenice na žrtvenik i jedinog pristupa Koena Gadola u *Kodeš haKadašim* na *Jom haKipurim*. *Korabanot* koje prinose *kohanim* su po kakvoći i količini veće od onih koje prinose *nesi'im*. Zašto je on (Aron) potišten? Čak i ako kažemo da su žrtve koje on prinosi obavezne, dok su one *nesi'ima* dobrovoljne, paljenje svjetiljki je također zapovijed Tore.

Midraš nam govori da paljenje svijeća aludira na svjetla Hanuke. Hašem je rekao Aronu da je njegov doprinos veći jer *korbanot* će se nastaviti sve dok postoji Bait HaMikdaš, a svjetla Hanuke će postojati zauvijek.

Rabin Bencion Firer citira *Megilat Starim* rabeinu Nisima: budući da su druga plemena prinijela žrtve na svečanosti posvećenja, Hašemovo obećanje aludira na paljenje svijeća Hanuke u vrijeme Drugog hrama, a do kojeg je došlo preko čuda Hašmonaima, Aronovih potomaka.

Zapravo, zahvaljujući vječnim

Hašem dodjeljuje svakom pojedincu potencijal kako bi mogao otkriti Njegovu čast donoseći ispravne izbore

svjetlima Hanuke i čudu koje će se ostvariti u budućnosti preko njegovog plemena, Aron je utješten. Kada su Grci ušli u Hram, oskvrnuli su sve ulje potrebno za paljenje menoru u Hramu, ali nekim čudom, ulje je trajalo osam dana. Na taj način je uspostavljena veza između sedam svjetala minore u Hramu i ulja koja je trajalo dodatnih sedam dana u danima Hašmona'ima.

Aron je, u biti, ostvario jednu od najvećih mogućih povlastica – do-

veo je do ostvarenja Hašemovog djela. Ramban raspravlja o tome kako čuda stvaraju okruženje koje potiče na promišljanje o Hašemovom mnogostrukom vodstvu i smjeru svemira. *Mihtav m'Elijahu* kaže da je Hašem stvorio ovaj svijet u korist onih koje je stvorio, tako da oni mogu vidjeti i potvrditi otkrivenje Njegove časti. Za ostvarenje tog cilja Hašem dodjeljuje svakom pojedincu potencijal kako bi mogao otkriti Njegovu čast donoseći ispravne izbore, kao što se kaže (*Devarim* 30,19): "*i ti bi trebao izabrati život*." To podrazumijeva ispunjenje Tore i *micvot*, koje u ovaj svijet donosi *Šehina* (božanska prisutnost), odnosno otkrivenje Hašemove prisutnosti, kao što se kaže (*Ješaja* 6,3): "*cijeli svijet je ispunjen Njegovom slavom*."

Ima i onih koji kažu da je malo toga otkriveno o Hašemu, a sve je skriveno. Tvrdi da oni nikada nisu

(nastavak s 24. stranice) **Rabbi Dovid Goldwasser: Nebeska Intervencija**

vidjeli bilo kakva velika čuda i nemaju saznanja o Nebeskom svijetu. Da jesu vidjeli, tvrde, više bi bili u mogućnosti pravilno služiti Hašemu. Rav Dessler kaže da su u za-bludi, jer čak i kad bi netko jasno vidio čuda i više razumio, on još uvijek ne bi doživio nadahnuće. Ali ako je netko u mogućnosti pokazati Hašemovu B-žansku providnost na ovom svijetu, veća je mogućnost da će to dovesti ljude bliže Hašemu.

Učenici iz Voložina su riješili očvrsnuti njihove *midot* (karakterne osobine) i svaka grupa se usmjerila na neku drugu osobinu. Jedna skupina studenata radila je na *bitahonu* i *emuna*, vjeri u Hašema. Jednog je dana veliki *roš ješiva*, rabin Haim iz Voložina, ovoj grupi držao predavanje. Zastao je u sredini izlaganja i pitao ih koliko je sati. U one dane, mladići u ješivama jednostavno nisu imali satove, pa nitko nije znao vrijeme.

Rabin Haim je primjetio: "Dragi moji učenici, čini se da nemamo odgovarajuću količinu *bitahona*. Kad bismo imali, Nebesa bi nas opskr-bila satom, čak i onim zlatnim." On-
da je nastavio sa *šiurom*.

Iznenada je neki ruski vojnik utr-
čao u sobu, pogledao uokolo, a on-
da prišao rabinu Haimu. "Ja sam Ži-
dov," reče "i dobio sam poziv za voj-
sku. Moj je otac jako bogat, pa mi je
dao puno novaca da potkupim dok-
tora da me oslobodi služenja vojnog
roka. Bio sam tako siguran da će to
funkcionirati da sam po potvrdu o

izuzeću došao odjeven kao i obično. Međutim, moje samopouzdanje je bilo pogrešno jer je liječnik napravio strašnu pogrešku i oslobodio dru-
gog vojnika umjesto mene. Odveli su me u jedan od logora za obuku gdje sam proveo nekoliko tjedana. Ja sam jedini Židov među svim re-
grutima i bojim se da će moj drago-
cjeni zlatni džepni sat netko ukrasti. Uspio sam nakratko napustiti logor i doći u grad. Jedina svjetla koja sam vidio, u ovoj su kući, u ješivi. Mogu li upitati *rava* i zamoliti ga da čuva moj zlatni sat dok se ne vratim?"

Rabin Haim je saslušao vojnikovu priču, pa mu rekao: "Trebaš znati da je moja kuća javna i jako prometna. Nemoguće mi je prihvatiti odgo-
vornost i zajamčiti da će tvoj sat tu biti siguran."

"Rabi," reče mu vojnik, "pokla-
njam ti ovaj sat. Draže mi je da ga
dam na poklon velikom rabinu,
nego da mi ga neki lopov ukrade." Zatim on izvadi sat iz džepa, položi ga na stol pred rabina Haima i brzo ode.

Rabin Haim je krenuo za njim na ulicu da mu vrati sat, ali nije ga mogao naći. Vratio se svojim učeni-
cima i opet primijetio: "Da imamo dovoljno povjerenja i vjere, Nebesa bi nam poslala zlatne satove." ■

Prevela Dolores Bettini

Rabbi YY Jacobson:

Zašto se ljudi boje Istine?

Anksioznost u vama svjedočanstvo je vaše potrage za autentičnošću.

Laž

Gradski šaljivdžija prišao je mudrom židovskom dječarcu, Hersheleu, i rekao mu: "Dat ću ti jednu rublju ako mi smisliš laž istog trena!"

Na to mu Hersheleh odgovari: "Rekao si da ćeš mi dati dvije!"

Udri pet!

U ovotjednom odjeljku Tora opisuje ceremoniju kojom su leviti formalno posvećeni za službu u Svetišću. B-g opisuje postupak odabira na sljedeći način:

יט. וְאַתָּנָה אֶת הַלְוִיִּם נִתְּנִים לְאַהֲרֹן
וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת
עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר
עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה זֶה־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
נִגָּף בְּגִשְׁתּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ:

"Dao sam levite kao dar Aharonu i njegovim sinovima, među sinovima Izraelovim, da vrše službu za sinove Izraelove u Šatoru sastanka, i da okajavaju grijeha za sinove Izraelove, tako da sinove Izraelove ne pogodi pošast kada se sinovi Izraelovi približe Svetišću."

Primjećujete li što je neobično i nezgrapno u ovom stihu? U jednom odlomku, prkoseći svim zakonima sintakse, gramatike, dikcije i pravopisa, Tora izraz "Sinovi Izraelovi" koristi PET puta. Umjesto da upotrijebi taj izraz jednom, a zatim napiše "oni", ona ga ponavlja pet puta.

Raši nudi prekrasno tumačenje koje je stoljećima nadahnjivalo naš narod:

ואתנה וגו': חמשה פעמים נאמר בני
ישראל במקרא זה, להודיע חבתן
שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד
כמנין חמשה חומשי תורה, וכך ראיתי
בבראשית רבה:

"Izraz 'Sinovi Izraelovi' spominje se pet puta u ovom stihu, i na taj način on očituje naklonost [koju B-g ima] prema njima, jer se njihovo spominjanje ponavlja u jednom stihu onoliko puta koliko ima knjiga u Tori (Petoknjžju)."

Upotreba fraze "high five" – Udri pet, je slavljenička gesta koja se događa kada dvije osobe istovremeno podignu jednu ruku, otprilike do visine glave, te dlanom svoje ruke gurnu, kliznu ili pljesnu dlan partnerove ruke – kao imenica nalazi se u rječniku *Oxford English Dictionary* od 1980., a kao glagol od 1981. Ipak, čak i "Udri pet" potječe iz Tore. Odakle? Upravo odavdje, u ovom stihu, Tora "daje Udri pet" Sinovima Izraelovim, ponavljajući njihovo ime pet puta u jednom stihu, uspoređujući ih s Pet knjiga Mojsijevih.

No, postavljaju se dva pitanja: 1) Zašto odjednom ovdje? Zašto nas B-g, usred Knjige Brojeva, dok se raspravlja o službi levita u Svetišću, "podsjeća" da voli svoj narod? 2) Raši razjašnjava da je značaj njihovog spominjanja pet puta usporedba s pet knjiga Tore. Ali kakav je značaj toga što B-g ponavlja izraz "*Benei Jisrael*" točno onoliko puta koliko ima knjiga Tore? Koja se poruka krije iza ove specifične pohvale?

Ljubav prema istini

Chidushei HaRim (rabin Yitzchak Meir Altar iz Gura) nudi prekrasan odgovor:

Pogledajmo pobliže što se događa u ovom trenutku povijesti Izraela. Jedna skupina ljudi, pleme Levi, izdvojena je za jedinstveni poziv: vršenje B-žanske službe u Svetišću. Znači, ova je pozicija prethodno pripadala prvorodencima svake obite-

lji (*behorim*), o čemu smo opširno raspravili u parši Bamidbar. Sada im je ta pozicija oduzeta i dana levitima. Nakon grijeha Zlatnog teleta, kada je jedino pleme koje se uzdržalo od toga i borilo za istinu bilo pleme Levi, duhovna služba je oduzeta prvorodencima i predana levitima.

Dar vodstva

Talmud iznosi nevjerovatno zapažanje:

מנחות קט, ב: תניא אמר ר' יהושע בן
פרחיה בתחלה כל האומר עלה לה
אני כופתו ונותנו לפני הארי עתה כל
האומר לי לירד ממנה אני מטיל עליו
קומקום של חמין שהרי שאול ברח
ממנה וכשעלה בקש להרוג את דוד.

Rabi Jehošua ben Perahja rekao je: "U početku, da mi je netko rekao da odem i preuzmem vodeću ulogu, vezao bih ga i stavio pred lava. Sada kada sam postigao visok položaj, svakoga tko bi mi rekao da ga se odrekнем i siđem s njega, polio bih vrčem vrele vode."

Uzmimo u obzir priču o kralju Šalu: prvo je bježao od kraljevske titule. Ali kad je postao kralj, želio je ubiti Davida iz straha da će mu ovaj preoteti položaj.

Ovo je ključni uvid. Vođenje dotiče dublji sloj ljudske psihe, ono aktivira "žicu" koju su mistici nazivali "*malhus*", kraljevstvo. U čovjeku se zapali određena iskra duše kada bude uzdignut na vodeću poziciju. Napustiti to je bolno.

Upravo to se događa u ovoj priči: *Behurim*, najstariji članovi svake židovske obitelji, imali su poziciju duhovnog vođe. Sada im je naređeno da se svega toga odreknu, i prenesu taj plašt na levite.

(nastavak s 26. stranice) **Rabbi YY Jacobson** **Zašto se ljudi boje Istine?**

Bez pobune

Pa ipak, zapanjujuće, nema znakova pobune, otpora, čak ni prosvjeda ili povika. Za narod koji se nije prestajao prepirati i prosvjedovati, za narod koji će iznjedrati Koraha koji će prosvjedovati protiv Mošeovog i Aharonovog položaja, fascinantno je da su prvorodenci prihvatili ovaj prijenos milostivo i s duševnim mirom, a i cijeli narod Izraela prihvatio ga je spokojno.

Zašto ne? Odgovor se sastoji od jedne riječi: istina.

Prvorodenci i Židovi općenito shvatili su istinu: ovaj položaj pripada levitima i oni će ga najbolje obavljati. Ono što je bilo važno nisu bili osobni interesi, već istina. Leviti su, kao pleme, iskazali lojalnost, predanost, posvećenost i hrabrost da se zauzme za istinu, oni bi najbolje obavljali taj posao.

Upravo tu osobinu B-g hvali, spominjući Židovski narod pet puta u jednom stihu, uspoređujući ih s pet knjiga Tore. U čemu je ključna posebnost Tore? Odgovor se sastoji od jedne riječi: istina. "*Ašer nasan lanu Toras Emes*," kažemo u blagoslovu nakon čitanja Tore. "Dao nam je istinitu Toru." Ključni sastojak Tore je istina. Ne zanima je ništa osim istine. Ona govori istinu, zahtijeva istinu i traži od nas da živimo po istini.

Njezina je istina – kao i svaka istina – ponekad gruba. Tora nikoga ne štedi. Čak ni svog pisca i najvećeg junaka, Mojsija, Tora nije poštjedla. Adam, Abraham, Mojsije i kralj David – svi su u Tori prikazani potpuno istinito. Njihovo herojstvo i mane (naravno, u odnosu na njihovu uzvišenu i visoku duhovnu razinu), njihova pozitivna djela i njihove pogreške (opet u odnosu na njihovu

razinu), sve je to u Tori prikazano nepristrano. Tora neće prilagođavati istinu da bi se ljudi osjećali bolje. Pokazat će empatiju, ali vas nikada neće obmanuti da pomislite kako radite ispravnu stvar dok uništavate sami sebe, jer će vam, dugoročno, to prouzročiti mnogo više boli. Empatija znači da uvidamo dubinu i istinitost borbe, ali ne i da obmanjujemo sebe i druge pa iskripljujemo stvarnost kako bismo se u datom trenutku osjećali bolje.

I to je istina koju Tora zahtijeva od svojih učenika. Jedan od najinspirativnijih aspekata učenja Talmuda jest zamijetiti intelektualnu čestitost talmudskih učenjaka. Ono što je važno u svakoj raspravi u cijelom Talmudu je jedna jedina stvar: istina. Učenjaci su desetljećima mogli zastupati neko stajalište, ali bi ga, čim bi uvidjeli pogrešku, povukli jer je bilo u suprotnosti s istinom.

Povlačenje

Talmud bilježi ovu priču:

פסחים כב: שמעון העמסוני, ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל אתין שבתורה, כיון שהגיע ל"את ה' אלהיך תירא" פירש. אמרו לו תלמידיו: רבי, כל אתין שדרשת מה תהא עליהם? אמר להם: כשם שקבלתי שבר על הדרישה, כך קבלתי על הפרישה. עד שבא רבי עקיבא ולימד: את ה' אלהיך תירא—לרבות תלמידי חכמים.

Šimon HaAmsonit – drugi kažu,

Nehemija HaAmsonit – tumačio je svaku riječ 'et' u Tori, ali kada je došao do stiha "Bojat [et] ćeš se G-spodina, B-ga svojega", povukao se. Njegovi učenici su mu rekli: "Učitelju, što će biti sa svim 'etima' koje si protumačio?" Odgovorio im je: "Kao što sam primio nagradu za tumačenje, tako ću primiti nagradu i za povlačenje." Međutim, kada je došao rabbi Akiva, on je naučavao: "Bojat [et] ćeš se G-spodina, B-ga svojega" podrazumijeva da se i učeni učenici trebaju bojati.

Šimon HaAmsonit ove je riječi izrekao svojim vjerojatno zapanjenim učenicima koji su upravo vidjeli kako se cjeloživotna potraga rasplinula u dimu: "Kao što sam primio nagradu za tumačenje, tako ću primiti nagradu i za povlačenje." Kakav veličanstveni odgovor! Nisam ovdje da si steknem ime; ovdje sam da tražim istinu. I ako istina pokaže da sam u krivu, rado ću to priznati. Ako istina pobijedi, ja sam pobijedio. Nagrađen sam. Biti poražen od istine jedini je poraz koji znači pobjedu.

Predavanje Reb Chaima

Jedna priča:

Rabin Yosef Dov Soloveitchik (1903. – 1993.) ispričao je događaj koji je uključivao njegova djeda, poznatog Rabbi Chaima Soloveitchika, poznatog kao Reb Chaim Brisker (1853. – 1918.). Kada je Reb Chaim Soloveitchik počeo držati predavanja o Tori u poznatoj litavskoj Voložinskoj Ješivi, neki mladi, briljantni, ali arogantni studenti žalili su se da Reb Chaim nije dostojan predavati u toj Ješivi. Tko je uopće taj Reb Chaim? Vjerovali su da je položaj dobio samo zato što se oženio unukom Roš ješive, Rabbi Naftalija Tzvi Yehude Berlina, poznatog kao *Neciv*.

(nastavak sa 27. stranice) **Rabbi YY Jacobson** **Zašto se ljudi boje Istine?**

Ove "pritužba" bila je razriješena tako da je ješiva dovela tri velika učenjaka Tore da presude je li Rabbi Chaim kvalificiran da drži predavanja u Voložinu. (Jedan od tih velikih ljudi bio je Rabbi Yitzchak Elchanan Spektor, poznati rabin litavskog grada Kovna).

Studenti, neki od njih veliki umovi, pripremali su se za intelektualni "rat". Dobro su se pripremili za temu o kojoj će raspravljati. Bili su odlučni da ga "sruše".

Reb Chaim je započeo *štur* na temu *ejlonis* (odrasle žene koja nema znakova zrelosti u smislu njenog halahičkog statusa) u talmudskom traktatu Jevomos i bio je usred usklađivanja teškog Rambamovog odlomka u njegovoj Mišne Tora (Majmonides u svom zakonu).

Usred izlaganja, Reb Chaim se nečega sjetio. Prisjetio se izjave iz Rambamovog komentara na Mišnu, u kojoj je Rambam naizgled zastupao stav koji se kosio s cijelim pristupom koji je Reb Chaim pokušavao razviti.

Pred tri učenjaka, ovdje prisutna da odrede je li kvalificiran za prestižan posao, Reb Chaim je šakom udario po govornici i rekao: "*štur* koji sam pripremio je netočan. Moja hipoteza je bila pogrešna, Rambam kaže drugačije u svom komentaru na Mišnu." Sišao je s govornice.

Neki od studenata pokušali su pokazati da njegova hipoteza nije pogrešna; da se proturječnosti mogu pomiriti. Ali Reb Chaim je rekao: "Sve vaše ideje su pametni odgovori, ali ne i istiniti odgovori. Pogriješio sam. Moje predavanje se zasnivalo na pogrešnoj premisi."

Reb Chaim je sjeo.

Njegovi neprijatelji su likovali.

Poražen je. Priznao je vlastitu nesposobnost. Međutim, na njihovo zaprepaštenje, tri velika rabina su zaključila: "Dostojan je biti *Roš Ješiva* u Voložinu." Svaka osoba kojoj je toliko stalo do istine da je spremna podnijeti sramotu priznanja vlastite pogreške radi istine, definitivno je dostojna biti *Roš Ješiva* u Voložinu.

Biti ličnost Tore, biti Židov koji živi po Tori, ne znači biti savršen. To prije svega znači biti čovjek istine. Nikada, ali nikada ne lagati. Ni drugima ni sebi. To znači od sebe zahtijevati najviše i najdublje razine čestitosti, biti predan potpunom "*emesu*", istini, i ničemu osim istini.

Riječima Tzemach Tzedeka, trećeg Lubavičera Rebea, u njegovoj knjizi "*Sefer Hachakirah*", djelu o židovskoj filozofiji:

אהוב את אריסטו, אהוב את
סיקריטוס, אהוב את אפלטון, אבל
אהוב את האמת יותר מכולם.

"Voli Aristotela, voli Sokrata, voli Platona. Ali voli istinu više od svih njih."

Vrijednost istine

To je vrednota Židovskog naroda prenesena u ovom stilu. Istina je najdragocijenija stvar u životu. Jer ona je stvarnost; ona je stvarna. Kada je Židovski narod shvatio da sjeme ne raste, da prvorodenci ne mogu obaviti taj posao, umjesto da lažu sebi i drugima i kažu: "Hajd'mo održati fasadu", oni su razotkrili jalovo sjeme i izjavili: Vrijeme je da krenemo naprijed; vrijeme je da dovedemo levite. Upravo ta vrijednost dodijelila je našem narodu broj pet knjiga Tore – Tore istine.

To vrijedi u životu svakoga od nas: Tek kada postanete potpuno iskreni prema svom vlastitom stanju i stvarnosti, priznajući da vaše sjeme nije urodilo plodom, možete

stvarno učiniti nešto od sebe i postati istinski izvor vodstva i inspiracije sebi i drugima.

Današnje etikete

Što se dogodilo s ovom opsesijom istinom kod političkih vođa i u medijima danas? Cijela svrha medija je ispričati istinitu priču. Pa ipak, bolno se pitamo: što se dogodilo s potragom za istinom u vezi s Izraelom, Hamasom, antisemitizmom, moralnošću, pobačajem, transrodnošću i pitanjima koja se tiču budućnosti civilizacije?

Svjedoci smo kulture u kojoj su čak i medijske kuće često spremne prikrivati ili djelomično ignorirati neke aspekte istine zbog raznoraznih razloga, a glavni među njima je nedostatak poštovanja prema istini.

Vrijednost istine više ne postoji – osim ako se svatko od nas ne zauzme za istinu. To počinje u našim vlastitim životima, i nastavlja utjecati na zajednice oko nas.

Put iscjeljenja

Susreo sam se s mnogim hrabrim dušama koje su pretrpjele duboku traumu i bol. Oduševljen sam hrabrom borbom njihovih duša za istinu. Od djetinjstva su upijali mnoge otrovne laži, ali tjeskoba u njima molila je i borila se za istinu. Istina im nije donijela utjehu i mir. Ono što ih tako duboko boli kod mnogih članova njihovih obitelji i vjerske zajednice u kojoj žive su zataškavanja, laži i obmane, što ih navodi da misle kako nisu normalni.

Ti dani su prošli. Iscjeljenje će doći samo ako se svi mi suočimo s istinom i ničim osim istinom. Ako je B-g stvaran i Tora stvarna, nemamo se čega bojati kada se sva istina razotkrije.■

Rabbi Chanan Morrison, Rav Kook Torah:

Trijumf Kovčega

Mošeova molitva kada su Izraelci putovali – zahtjev da ih *Kovčeg Svjedočanstva* zaštiti od neprijatelja – dobro nam je poznata zbog središnjeg mjesta koje ima u sinagogalnom ritualu otvaranja ormara s *Torom*:

וַיְהִי בִּנְסֻעַ הָאָרֶץ, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: קוּמָה ה' וַיִּפְצוּ אֹיְבָיִךְ, וַיְנוֹסוּ מִשְׁנֵאֶיךָ מִפְּנֶיךָ.

"Kad je *Kovčeg* putovao, Mojsije je rekao: 'Ustani, o B-že, i rasprši svoje neprijatelje! Neka Tvoji protivnici bježe pred Tobom!'" (Brojevi 10:35)

Zašto ovo ponavljanje u stihu? Postoji li razlika između neprijatelja i protivnika? I kako bi *Kovčeg* raspršio te protivnike?

Rav Kook je objasnio da nas opsjedaju dvije vrste protivnika. Neki su otvoreni neprijatelji, poput Amaleka. Drugi su prikriveni protivnici, opasnosti kojih možda nismo ni svjesni. Talmud priča priču o drugoj vrsti protivnika: neprijateljskim vojnicima koji su pokušali napasti Izrael iz zasjede.

Čudo u klanu Arnon

Dok se Židovski narod pripremao za ulazak u *Zemlju Izrael*, Emorejci (jedan od kanaanskih naroda) su im postavili zamku. Izdubili su skrovišta duž uskog prolaza u Arnon-skome klanu, s druge strane rijeke Jordan. Emorejski vojnici sakrili su se u tim usjecima, čekajući da Izraelci prođu kako bi ih napali uz veliku prednost.

Ono što Emorejci nisu znali jest da će *Kovčeg* Izraelcima olakšati putovanje kroz pustinju. Kada je *Kovčeg* stigao do Arnonskog klanca, planine s obje strane stisnule su se jedna uz drugu, usmrтивši skrivene neprijateljske vojnike.

Židovski narod je prošao kroz klanac, blaženo nesvjestan svog izbačivanja.

Na začelju židovskog tabora bila su dva gubavca, po imenu Et i Va-

hav. Kao posljednji koji su prošli kroz njega, primijetili su da je korito rijeke bilo crveno od krvi koja se slijevala liticama kanjona. Gubavci su shvatili da se dogodilo veliko čudo i rekli su to narodu. Cijeli je narod, zahvalan na izbavljenju, pjevao *Širat HaBe'er*, pjesmu zahvale zabilježenu u Brojevima 21:17-18.

Bitke Et i Vahav

Talmud nedvojbeno govori o ovoj priči kao o povijesnom događaju, čak propisuje i blagoslov koji se treba izreći kada se ugleda klanac Arnon. Rav Kook je, međutim, ponudio alegorijsko tumačenje ove priče.

Ponekad su upravo oni koji su na marginama najsvjesniji ideoloških bitaka koje vodi Tora. Dva gubavca na kraju tabora Izraela predstavljaju dvije vrste sukoba s kojima se Tora mora suočiti. *Kovčeg*, koji sadrži kamene ploče sa Sinaja i Mošeovu originalnu *sefer Toru*, simbolizira samu Toru.

Imena dvojice gubavaca prilično su neobična – Et i Vahav. Što znače ta neobična imena?

Riječ *Et* (אֵת) na hebrejskom je moćna riječ, bez vlastitog značenja. Međutim, sadrži prva i posljednja slova riječi *emet* (אֱמֶת) – istina. Stoga je *Et* simbol sukoba koji proizlaze iz novih ideja u znanosti i spoznaji. Podređen je i povezan s apsolutnom istinom, ali mu nedostaje

srednje slovo, koje je srž istine.

Riječ *Vahav* (וָהָב) dolazi od *ahava* (אַהֲבָה), što znači ljubav. (Dvije riječi dijele istu brojčanu vrijednost.) Pomiješana slova ukazuju na to da se radi o nekontroliranom obliku ljubavi. *Vahav* predstavlja borbu između slobodnog, neobuzdanog življenja i načela Tore; natjecanje između trenutnog zadovoljstva i vječnih vrijednosti.

Kada se ova dva protivnika – nove znanstvene percepcije (*Et*) i kultura življenja za trenutne užitke (*Vahav*) – spoje, nađemo se uhvaćeni u stupicu iz koje nema spasa, poput Izraelaca koji su bili zarobljeni u klanu Arnon. Samo svjetlo Tore – kojega predstavlja *Kovčeg* – može osvijetliti put, natisnuti planine i poraziti skrivene protivnike. Ove neprijatelje oni koji su uronjeni u unutarnje svetište Tore možda ne primjećuju. Ali oni na rubu, čija je veza s Torom labava, duboko su svjesni tih borbi i vjerojatnije je da će svjedočiti pobjedi Tore.

Poraz skrivenih protivnika od strane *Kovčega*, dok je židovski narod započeo svoje osvajanje *Zemlje Izrael*, znak je budućeg trijumfa Tore nad njezinim ideološkim protivnicima u današnje doba našeg povratka u *Zemlju*. ■

(Prilagođeno iz *Ein Eyah* sv. II, str. 246 na *Berachot* 44.)

Rabbi Shlomo Carlebach:

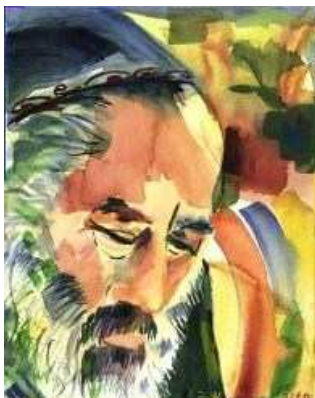
Svetost zemlje i njenog naroda

(nastavak iz prošlog broja)

Da bi bio Židov trebaju ti tri stvari. Trebaš svjetlo. Trebaš osjetilo okusa. Konačno, trebaš osjetilo mirisa.

Midraš kaže da je svijet bio mračan sve dok nije došao Avraham avinu. On je na razini svijetla: prosvjetljenje. Jichak je okus. On je rekao: "Napravi mi dobru hranu koju volim." Jichak je vidio da ako nemaš okus Židovstva, ono neće trajati. Nije dovoljno znati i činiti ga. Morate ga okusiti. Jaakov je vidio čak i više od toga. "Miris moga sina je poput mirisa polja." Jaakov je donio na svijet ideju da čak i Židov koji ne može kušati Židovstvo, koji je pre-daleko da ga kuša, može ga okusiti izdaleka - može ga namirisati. Može namirisati nešto sveto, miris *Gan Edena* (raja).

Avraham je svjetlo. Avraham je znao da je B-g želio, on je poznavao istinsko Židovstvo. Generacija koja nasljeđuje od Avrahama, naša generacija, traži ono najdublje.

Očito mi je da ćemo, dok ne napravimo ispravak grijeha uhoda, imati problema u Erec Jisraelu.

Po čemu znam da doista volim neku osobu? Imam pravo reći o svakoj osobi da ima dobre strane i loše strane. Ali kad nekoga najviše volim, jednostavno ne mogu vidjeti ni-

šta loše u njemu. Ako me netko zapita o mojoj djeci, što se mene tiče, ona su potpuno dobra.

Zašto se Jichak smijao? Kada se rodio? Većina roditelja, kad im se rodi beba, kaže: "Svidaju mi se tvoje uši. Ali nos ti je mogao bolje ispasti." Možete li si zamisliti kako su Avraham i Sara gledali Jichaka?

Zašto je Jichak bio *ola temima*, savršena žrtva, posve sveta? Zato što su njegovi roditelji na njega gledali kao na posve svetog.

Želim s vama podijeliti jednu priču. Jednom sam išao obaviti vjenčanje, i jedan sveti hipi me vozio. Hipija ne pitate ima li vozačku dozvolu. Kakvo glupo pitanje, kako te vlast može otkriti, zar ne? Kako god bilo, on vozi i vozi, i prolazi kroz svako crveno svjetlo. Naposljetku, na jednom je uglu bio policajac. Pa nas je zaustavio i rekao: "Prošli ste kroz tolika crvena svjetla. Pokažite mi svoju dozvolu." Hipi, nazovimo ga Moishale, kaže: "Zaboravio sam ju kod kuće." Ipak, zamolio sam policajca, rekao sam mu: "Moram stići na vjenčanje. Ovaj hipi je brat mlađoženje. Molim vas, dajte mu kaznu. Obećavam da će platiti, ali pustite nas." Policajac je rekao: "U redu. Parkirajte automobil negdje i ne vraćajte se bez vozačke dozvole. Onda mi je rekao: "Sviđaš mi se. Ti si dobar čovjek. Reći ću ti koja je razlika između rabina i policajca. Po-

sao policajca je da traži ono loše u ljudima. Posao rabina je da traži ono dobro u ljudima." Taj policajac Talijan je jedan od mojih velikih rebea.

Znamo koliko utječe na čovjeka ako ga smatrate dobrim, svetim. Jichakovi roditelji su mislili da je on u potpunosti dobar. Možete uzeti najbolje govornike na svijetu, i ako mislite da će oni početi zamuckivati, i oni znaju što mislite, vjerojatno će i početi zamuckivati. Tako se Jichak smijao jer su njegovi roditelji mislili da je on *ola temima* - savršen. To je također istina i za Erec Jisrael. B-g gleda na njega kao da je potpuno dobar.

Što je toliko posebno u vezi Erec Jisraela? Praktički, nebo se nalazi iznad cijelog svijeta, voda je po cijelom svijetu. Tora kaže: "I B-g vidje da je to dobro." Gdje se povezujemo s tim "dobrim?" Očito je. Ako B-g to kaže u Tori, mi moramo biti povezani s time.

Erec Jisrael je zemlja u kojoj ste, kada se u njoj nalazite, povezani s onim što je B-g vidio da je dobro.

Možete živjeti u svijetu u kojem živite, čak i ako vam ne izgleda dobro. U Erec Jisraelu, ako vam ne izgleda dobro, vi ne možete biti tamo. Najviša B-žja objava je vidjeti da je on potpuno dobar. B-g je rekao Avrahamu: Pokazat ću ti da je on potpuno dobar.

"A Leine oči bile su nježne." Lea je pravi, najveći popravljaj Židova. Nježnost. Ona je toliko mnogo plakala. Uhode su plakale bez razloga. Početak ispravka bila je Lea. Svojim je plakanjem popravljala grijeh uhoda.

Kada je B-g rekao Mošeu da on ne

(nastavak s 18. stranice) **Rabbi Shlomo Carlebach: Svetost zemlje i njenog naroda**

može ući u Erec Jisrael? Onda kada je Moše rekao: "Slušajte me, vi buntovnici." *Gevalt* (strašno). Ako vidite nešto loše u Židovima, vi ne možete ući u Erec Jisrael. Ako vidite nešto loše u Židovima, onda vidite nešto loše u Erec Jisraelu. Uhode su kod Mošea stvorile nešto krivo, i zato je on vidio loše stvari u Židovima. Moše je rekao B-gu: "*A'abra na ve'are et ha'arec hazot*" - "Molim te, dopusti mi da prijedem i vidim tu zemlju." "*A'abra*" također znači "*uber*" - fetus.

Moše je tražio, dopusti mi da se ponovno rodim, učini me ponovo rođenim, i obećavam da ću Erec Jisrael i Židove gledati u novom svjetlu.

Ispričat ću vam priču. Za vrijeme jomkipurskog rata mi smo svirali u bolnici Hadassah. Kada vojnika dovezu u invalidskim kolicima, znate da nešto, ne daj B-že, nije u redu s njegovim nogama. Kada vojnik uđe na nogama, pogledate mu ruke. Tako ja ugledam vojnika kako ulazi, sefardski dječak, star možda osamnaest godina. U svom svakodnevnom životu mora da je bio vrlo prostodušan dječak. Ja primijetim da, *nebeh* (kako strašno) on nema ruke. Bez ruku je. Tijekom koncerta ne znam zašto, počeo sam govoriti o Avrahamu avinu. Odjednom me on zaustavi i kaže: "Jeste li kada vidjeli Avrahama avinu?" Kažem: "Ne, zašto pitaš?" Pa on kaže: "Reći ću vam kasnije, nasamo."

Nakon koncerta mi je rekao da želi da se upoznam s njegovom pričom. Tijekom rata, on i njegov prijatelj bili su usred bitke i morali su se malo povući. Odjednom je ugledao da mu je prijatelj pogođen. Njegov prijatelj se nije mogao pomaknuti, ali je još bio živ. Tako se ovaj dječak vratio i podigao ga, stavio ga na

svoja ramena i potrčao s njim. Dok je trčao sa svojim prijateljem, on sam je bio pogođen - Obje su mu ruke bile pogođene.

Znate li što je on učinio? Rekao je da je, iako nije imao snage, držao svog prijatelja na svojim ramenima. *Baruh Hašem* (Hvala B-gu) on je spasio život svog prijatelja. Ali sada, on sam nema ruku. Rekao mi je: "Želim da znaš, Avraham avinu sjedi na mom krevetu svake noći, cijelu noć." Avraham avinu.

Odakle ovom dječaku toliko svetosti? Predstavite si, da učim Toru dan i noć dvije tisuće godina, ne bih mogao doseći tu razinu svetosti. Ne bih mogao.

To je svetost Avrahama avinu.

Svi pitaju, kada je B-g prvi puta razgovarao s Avrahamom zašto mu nije rekao da drži Šabos, da drži kašrut? Zašto mu je odmah rekao: "*Leh leha* - Idi iz svoje zemlje i iz kuće svog oca ...?"

B-g je Avrahamu avinu predao ono što je ovaj vojnik znao - ostaviti sve iza sebe za B-ga, za Izrael, za nekog drugog. Ova predivna svetost dolazi iz najveće dubine, iz nutrine. To je ono posebno kod Avra-

hama avinu.

Avraham je vidio sve, sve do Mašijaha. On je vidio i ovog vojnika. Pitao je B-ga: "Kako da znam da ću naslijediti...?" Kako mogu naslijediti svetost ovog vojnika?

Kada Mašijah dođe, tada će nam biti otkriveno koliko su naša djeca sveta. Nikad se ne zna, ponekad vidite nekoga i nemate ni najmanju predodžbu o tome koliko je on/a svet iznutra. Zbog toga je naša generacija toliko u vezi s mističnim dijelom Tore, s najdubljim tajnama. U ovoj generaciji ima ljudi koji izvana izgledaju kao da nisu ništa, a ipak, iznutra, oni su potpuno sveti.

Ne možemo imati izbavljenje ako nismo povezani s Erec Jisraelom. Erec Jisrael mora biti prvi, a nakon toga dolazi izbavljenje, Jaakov je prvo sreo Rahel, a onda je upoznao Leu. No, prvo se oženio Leom, a zatim s Rahel. On nije mogao dobiti Rahel dok naprije nije dobio Leu.

Rahel nas uči kako je to strašan osjećaj po prvi puta napustiti Erec Jisrael. Lea nas uči kako je dobar osjećaj vratiti se. Zajedno, one su obje izgradile Kuću B-žju.■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

Tjedni Zohar: BEHA'ALOTHA

Paraša (priča) Behaloteha nas podučava tajne o utkivanju Svjetla i smisla u svaki vid našega života. Ona se bavi dosizanjem vrhunca, a istovremeno i opasnošću da ostanemo bez njega. A test je: kako se podići nakon što ste to izgubili.

U ovo doba godine, nakon Šavuota, sve je vezano uz to da sebe duhovno uzdignemo, i stoga se i *paraše Naso* i *BeHa'alothea* nalaze jedna do druge.

Paraša BeHa'alothea otpočinje s odlomkom: "Reče B-g Mojsiju: "Govori Aronu i kaži mu: 'Kad pripremaš (*beha'alothea*) svjetiljke, pazi da svih sedam osvijetljavaju prostor ispred svjećenjaka". Komentatori pitaju zašto Tora kaže "*beha'alothea*" (na hebrejskom podizati), umjesto "kad pališ svijeće"? Zohar, nakon duge rasprave, u kojoj se spominje priča o Izlasku i deseta pošast u Egiptu - smrt svih prvorodenaca - postavlja pitanje: 'Zašto su Izraelci trebali označiti svoje dovratnike krvlju? Je li Stvoritelju stvarno bilo potrebno da oni označe koje kuće njima pripadaju? Zohar daje i odgovor: da bismo probudili nešto u gornjim, duhovnim svjetovima, moramo napraviti neko djelo u fizičkom svijetu.

Zohar objašnjava da je svijet u kojem živimo podijeljen na dva dijela - onaj koji je nama vidljiv i onaj koji nije. Ova dva svijeta postoje istodobno. Međutim, problem je u tome što većina od nas nije svjesna te činjenice, i toga da mi posjedujemo dvije dimenzije - tijelo i dušu.

Čovjek je duhovno biće i bit njegova života je da poveže te svjetove: svijet istine (duh) i svijet iluzije (fizički). Do povezivanja dolazi kada povežemo djelo s njegovom namje-

rom, tijelo s dušom. To je ono po čemu se Zohar razlikuje, i što nije slično nekim drugim duhovnim metodama, jer se prema kabali duhovni svijet ne nalazi u nebesima nego ovdje na Zemlji. I da bismo to osjetili mi moramo stvoriti duhovnu dimenziju u svakom fizičkom predmetu kojeg koristimo i u svakoj radnji koju poduzmemo.

Svrha stvaranja *micvot* je da povežu te svjetove. Prema Zoharu riječ "*micva*" (na hebrejskom מצוה) ima isti korijen kao "ekipirati, okupiti" (na hebrejskom צוות) i *micvot* su stvorene zato da nam pomognu povezati i udružiti naš fizički svijet s gornjim duhovnim svjetovima, nebo sa zemljom, tijelo s dušom, inače će se čovjek smatrati bezbožnom osobom (na hebrejskom בלעיל), što znači da nije u stanju uzdići se i povezati s višim svjetovima.

U Židovstvu nas se ocjenjuje prema namjeri koja prati naša djela, u protivnom su ta djela poput tijela bez duše. I to je suština duhovnog uzdizanja samih sebe. Zohar i Talmud podučavaju da Tora ima samo jednu svrhu - ona je lijek protiv nagona prema zlu. Kada učimo Toru i

sljedimo tradiciju mi također moramo imati ispravnu namjeru kako bismo se mogli uzdići iz dimenzije egoizma i sebičnosti - mjesta smrti - na dimenziju povezanu s ljubavlju, radošću, srećom i beskonačnosti - Svjetlom stvaranja.

Rabi Ashlag je rekao da je glavna svrha Tore da nas nauči kako da primamo u svrhu dijeljenja. Rabi Akiva je podučavao: da bi netko dosegao tu razinu treba ga uvježbavati u načelu "ljubit ćeš bližnjega svoga", jer kada uspijemo voljeti svog bližnjega kao sebe same, mi se zapravo uspijevamo povezati sa suštinom beskonačnosti i to se naziva uzdizanjem.

Zbog toga Zohar podučava da je Tora dana na dvije ploče u mjesecu sivanu, astrološkom znaku *taumim* (blizanaca) - dvoje koji su jedno, ti i ja, tijelo i duša.

Ovo izdizanje iznad sebičnosti, razdvojenosti, strahova i boli svrha je života. I to je razlog zašto je rečeno: "Kada pripremaš (*beha'alothea*) svjetiljke ...", a ne "kada upališ svjetiljke" - da bi nam se pokazalo da svaki običan čin može postati čaroban i b-žanski. ■

Biseri hasidske mudrosti

San

Jednoga dana dođe neki čovjek velikom cadiku, Menahemu Mendelu iz Kocka i zamoli ga za savjet: "Rebe, prije nekoliko dana mi se u snu pojavio moj pokojni otac i rekao mi da ja uskoro trebam postati rebe."

Rebe ga mirno saluša i ne odgovori ništa. Čovjek je neko vrijeme čekao, pa se zahvali i izađe. Prošlo je nekoliko dana i čovjek se opet vrati po savjet: "Rebe, isti se san ponovio tri dana za redom, pa sam pomislio da trebam ozbiljnije shvatiti očev savjet."

Rebe je strpljivo sačekao da čovjek završi, a onda, ne mogavši se više suzdržati, prasne u smijeh. Čovjek nije očekivao takvu reakciju, pa ga upita: "Zaista ne mogu razumijeti što je toliko smiješno u mojim snovima?"

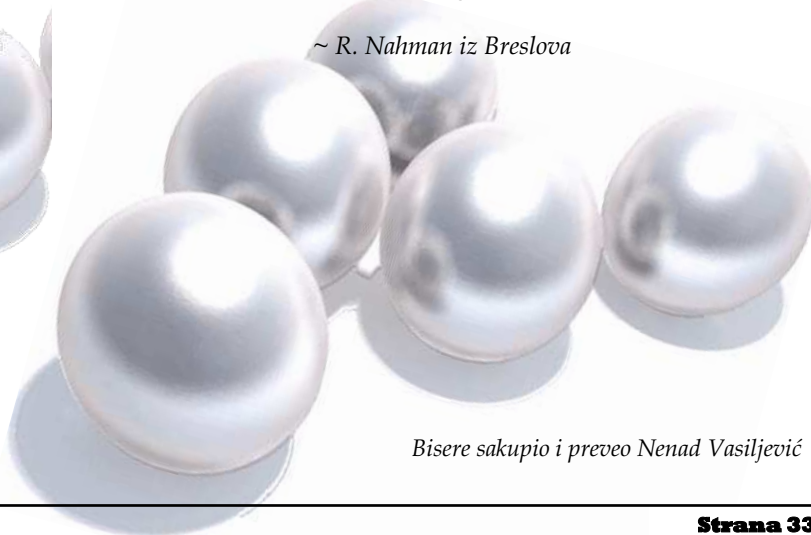
Rebe mu sada objasni: "Da se tvoj otac pojavio u snovima tri stotine ljudi i rekao im istu stvar, ja bih tvoje riječi shvatio jako ozbiljno. Ali da ti sam sanjaš kako trebaš postati rebe, ne shvaćam niti najmanje ozbiljno." ■

Najdublja ljubav nije samo ljudska. Ona je ljubav prožeta pobožnošću, čime je poljubac smrtnika pretvoren u besmrtnost. Prava ljubav je kad jedna duša prepozna drugu. Na neki način, mi smo svi odlutali od sebe samih. Rođenje je početak putovanja duše, koja je poslana iz svojeg B-žanskog izvora da živi u neprirodnom okruženju, materijalnom svijetu. I zato mi cijeli život žudimo da budemo sjeđinjeni sa svojom istinskom biti. Mi tragamo za svojom dušom, za božjom iskrom u nama samima. Mi žudimo da se opet povežemo sa svojim izvorom. ■

~ R. Menachem Mendel Schneerson

Tvorac svega na svijetu nikada ne ponavlja ono što je učinio. Svaki dan je posve nova kreacija. Od svakog novog dana uzmi koliko god možeš. ■

~ R. Nahman iz Breslova

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Alan Morinis

Program musara

Svjesnost – Zehirut (nastavak)

Budite na oprezu da ne upadnete u duhovni ponor.

Nastajanje misli

Dok se unosimo u djelovanje musara, pomaže nam pogledati unatrag kako bismo otkrili što smo to rekli i učinili. Jedan od načina na koje dolazimo do toga je putem **Dnevnika svođenja računa s dušom** koji vodite.

Kako vaša osjetljivost raste, vi počinjete uviđati riječi i djela u trenutku kada ona izlaze iz vaših usta ili se događaju u vašem životu.

Daljnje učenje i prakticiranje pomaže vam da u tom procesu postajete svjesniji sve ranije, sve dok ne budete svjesni misli *u onom trenutku kada se pojavljuju*, prije nego li i postanu misli! Prosvjetljenje uma koje to čini mogućim je *zehirut*.

Rabi Yitzchok Isaac Sher, roš ješiva nekadašnje velike Slabodka musarske ješive u Europi, ističe istu stvar u svom uvodu u knjigu *Hešbon haNefeš*:

Očito je da ukoliko osoba ne poznaje i ne razumije svoj vlastiti karakter, učenje musara joj neće biti od koristi, jer ona nema poj-

ma što joj nedostaje ili što mora ispraviti.

Štoviše, čak i onaj koji poznaje i razumije svoje negativne karakterne osobine može otkriti da mu učenje musara ne donosi koristi, jer se on ne može obavezati da slijedi musarski način života sve dok potpuno ne shvati proces nastanka misli i načina na koji se misli razvijaju.

Kada razumijemo i prakticiramo *zehirut* u stanju smo bolje osjetiti vlastitu realnost dok nam se duša kreće svijetom.

I to, naravno, otvara veliko pitanje: Ako je *zehirut* toliko bitan u musarskoj praksi (i duhovnom životu), na koji način ga razvijamo?

Radionica – Praktični dio

Razvijene su mnoge tehnike za njegovanje svjesnosti. Najveći broj meditacija uključuju uvježbavanje uma da se usredotoči na određeni mentalni fokus. Na primjer, u musarskoj knjizi *Hešbon ha'Nefeš* rabina Menachema Mendela Leffina, čitamo kako je jedan mladi čovjek dosegao uzvišne duhovne visine, pa kada su ga upitali čime je zaslužio takvo postignuće, odgovorio je:

"Godinama sam si davao u zadatak da svoj um upravim na samo jednu misao – na Toru ili molitvu – u određenom vremenskom periodu. Postupajući tako, vremenom sam se uvježbao biti

koncentriran po sat ili više vremena."

Zapazite da nam nije rečeno na koje molitve ili dijelove Tore se mladić fokusirao dok je vršio svoj mentalni trening. Zapravo je sasvim proizvoljno što to točno jest. Neke se meditacije čak zasnivaju na slogovima koji nemaju nikakvog značenja. Najvažnija stvar nije ono čega je um svjestan, već sama činjenica da je um svjestan. To je način na koji se prakticiranjem svjesnost brusi i izoštrava.

Slijede upute za meditaciju čija je pobliža namjena da stvori svjetliju 'unutarnju svjesnost.' **Vaša zadaća za ovaj tjedan je da ovu meditaciju činite svakog dana po pet do deset minuta.**

Budući da se meditacija radi sa zatvorenim očima, pročitajte ove upute u cijelosti, možda i nekoliko puta, prije nego li pokušate ovu meditaciju. Zatvarajući oči vi uklanjate neke od smetnji koje vam mogu odvući pažnju od zadatka koji ste si postavili.

Za početak, udobno se smjestite negdje gdje vas nitko neće uznemiravati pet do deset minuta, koliko vam vremena za to treba.

Sada zatvorite oči.

Zapazite da dok su vam oči zatvorene, vaš um je još uvijek budan i predusretljiv. Vaša je prva zadaća da svoju unutarnju pažnju usmjerite

Počnite obraćanjem pažnje na ono što osjećate u nožim prstima. Jesu li mišići tamo opušteni ili napeti? Ako primijetite bilo kakvu napetost, jednostavno opustite točke koje su napete. Nije potrebno da se tresete ili meškoljite kako biste se opustili. Jednostavno upotrijebite moć svijesti da opustite mišiće koji su ostali napeti. Dopustite im da se opuste.

Sada se koncentrirajte na svoja stopala. Naredite im da se opuste. Nastavite dalje na noge, polagano iznutra ispitujući svoje gležnjeve, listove, koljena i bedra. Svaki puta kada naidete na zgrčene mišiće, dajte im da se opuste.

Nastavite dalje prema gore kroz trbušnu šupljinu, polako provjeravajući svoj ošit i prsni koš. Oslobodite ih i opustite.

Polagano prođite svojom svjesnošću
kroz svoje ruke, šake i prste.

Obidite svoj vrat, bradu, vlasište i ostatak svoje glave. Na kraju dođite do lica. Opustite svoje obraze i čelo. A sada svoje oči. Budite sigurni da nije zaostala nikakvu napetost u vašim kapcima.

Vaša je svjesnost sada došla počinuti na vašim kapcima. Upravo ovdje, zamijetite difuzno svjetlo koje prolazi kroz vaše kapke.

Tijekom ostatka ove meditacije, neka vaš um lagano, ali pozorno, opaža svjetlost koja prodire kroz vaše kapke.

Od vas se ne traži da analizirate ili mislite o svjetlosti koju vidite. Vaš je zadatak jedino da zaprimite opažanje svjetlosti u svoju svjesnost. Raditi to znači da ne činite ništa osim da ste svjesni vrlo neutralnog predmeta (svjetlosti). Na taj način ova će praksa uglačati vašu svjesnost do još blještavijeg sjaja.

Pet minuta se može činiti kao kratak vremenski period za ovu praksu, no istina je da će samo iskusni meditator biti u stanju postojano zadržati svjesnost ovoliko dugo. Mi ostali, možemo očekivati da će se pojaviti stvari koje će nas odvrćati. Um može biti nespokojan, ili mogu provaliti misli. Ili osjećaji. Najčešće odvlačenje pozornosti od meditacije s kojim se ja suočavam je da skliznem u planiranje što ću i kako dalje. Drugi maštaju.

Štogaod da vam dođe na um, a da nije jednostavno prakticiranje primanja svjetla kroz vaše kapke je 'ometanje'. Pozabavite se time tako što ćete što prije moguće postati svjesni toga da je vaš um otkliznuo od svog zadatka, i bez agresivnosti ili optuživanja, jednostavno nastavite sa zadanom praksom. Bez obzira koliko puta budete ometeni, ili koliko daleko ste odlutali, kada god osvijestite da vam je um odlutao, odgovorite na to nježnim povratkom na svoj fokus.

Vršite ovu meditaciju svakodnevno tjedan dana i otkrit ćete da živite svjesnije. Ako ništa drugo, ovo će nam iskustvo pokazati koliko smo neosjetljivi većinu vremena. Ta je neosjetljivost uzrok zbog kojega previše toga propuštamo u životu, kako upozorenja o opasnostima koje se nalaze pred nama, tako i užitaka datog trenutka. Ali nije neminovno da živimo na takav način. Kroz vježbu, unutarne svjetlo gori mnogo sjajnijim i čišćim sjajem, i tada sve što se projicira na "unutarnjem ekranu" bude oštrije, jasnije i raskošnije. Na taj način možete negovati osobinu *zehiruta* koju su naši preci tako visoko cijenili, a i mi bismo je jednako trebali cijeniti.

Zapišite svoja iskustva u svoj Dnevnik svođenja računa s dušom.

A za vašu osnovnu jutarnju izjavu,
evo nekoliko prijedloga:

"Mudrost sja poput vedrog neba."

"Blistavo svjetlo sja iznutra." ■

Novo istraživanje otkriva: Podržavaju li Europljani Izrael?

portal, 6.6.2025.

Novo istraživanje pokazuje da su javna podrška i suosjećanje prema Izraelu dosegli najnižu razinu u šest zapadnoeuropskih zemalja od 2016. godine

Istraživanje koje je provela agencija YouGov otkriva da je naklonjenost prema Izraelu u Velikoj Britaniji, Francuskoj, Njemačkoj, Danskoj, Španjolskoj i Italiji na najnižim ili gotovo najnižim razinama otkako se prati od 2016. godine, javlja Euronews.

U istraživanju je sudjelovalo 8.625 ispitanika iz ovih šest zemalja u razdoblju od studenog 2016. do svibnja 2025.

Naklonjenost spram Izraela u Njemačkoj (-44), Francuskoj (-48) i Danskoj (-54) pala je na najnižu razinu otkako YouGov provodi istraživanja. Javno mišljenje u Italiji (-52) i Španjolskoj (-55) također je na najnižim ili jednakim najnižim razinama, iako se u tim zemljama podaci prate tek od 2021. godine.

Značajan broj Europljana u navedenim zemljama smatra da je Izrael imao pravo poslati trupe u Gazu, ali vjeruje da su otišli predaleko i izazvali prevelik broj civilnih žrtava. Ovakav stav najviše podrške dobiva u Njemačkoj (40%), zatim Dan-

skoj (39%) i Velikoj Britaniji (38%).

Prema podacima Ministarstva zdravstva u Gazi, izraelska vojna kampanja ubila je više od 54.000 Palestinaca, uglavnom žena i djece. Opskrba hranom također je blokirana, a najnovije izvješće IPC-a (Integrated Food Security Phase Classification) navodi da je pola milijuna ljudi suočeno s glađu.

Između 7% i 18% ispitanika u Europi izjavilo je da najviše suosjeća s izraelskom stranom, što su u većini zemalja najniži zabilježeni udjeli od napada Hamasa.

S druge strane, između 18% i 33% ispitanika kaže da više suosjeća s palestinskom stranom.

Jedino su u Njemačkoj postotci za obje strane gotovo jednaki – 17% za Izrael i 18% za Palestinu.

Iako trajni mir na Bliskom istoku Europljanima djeluje dalek, Francuzi su najoptimističniji da će obje strane uspjeti prevladati razlike unutar sljedećih deset godina. S druge strane, Danci su najmanje optimistični – samo 15% vjeruje u takav ishod. U svim analiziranim zemljama udio onih koji vjeruju da je mir realan pao je za između četiri i deset postotnih bodova. ■

Otkazan sastanak europskih rabina u Sarajevu. Pozivaju da se BiH zabrani ulazak u EU

Index, 11.6.2025.

SASTANAK Konferencije europskih rabina (CER) koji je trebao biti održan u Sarajevu od 16. do 19. lipnja otkazan je iz sigurnosnih razloga nakon brojnih prijetnji koje su organizatori opazili u medijima u BiH i hušakačkih i antisemitskih izjava nekih javnih osoba u toj zemlji.

U priopćenju objavljenom na mrežnim stranicama iz CER-a su pojasnili kako su iz uprave Swissotela u Sarajevu u kojemu je skup trebao biti organiziran iznenada otkazali ranije rezervacije što su ocijenili šokantnim.

Plan je bio da se u Sarajevu okupe rabini iz cijele Europe kako bi razgovarali o pitanjima važnim za europske Židove koja se odnose na slobodu vjeroispovijedi i vjerovanja.

Tko je sve reagirao od javnih osoba iz BiH?

Vjeruju kako su im iz hotela u Sarajevu otkazali rezervacije nakon što su neki dužnosnici poput ministra rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine Adnana Delića (Narod i pravda) poručili da ovaj događaj ne treba glavnom gradu Bosne i Hercegovine.

"Delić je napisao da je Sarajevo grad 'otvorenosti i gostoprimstva' te da bi trebao zabraniti europsko-židovski događaj. Pozvao je organizatore da 'odmah otkazu konferenciju u Sarajevu, kao i sve relevantne institucije da preveniraju njenu realizaciju, te da građani i organizacije civilnog društva ne sude u suočavanju s napadom na moral našeg grada'", citirali su iz CER-a izjavu ovog dužnosnika.

Uz Delića najavu organiziranja skupa europskih rabina u Sarajevu osudili su i čelnik ustanove pod nazivom Memorijalni centar Sarajevo Ahmed Kulanić kao "promociju ideologije koja negira temeljna ljudska prava", kao i bivši poglavar Islamske zajednice Mustafa Cerić te akademik Enes Duraković.

Njemačka ponudila da ona bude domaćin

Svima je povod za to bio odnos Izraela prema Palestincima. Sve je to pratila protužidovska kampanja u lokalnim medijima uz brojne prijetnje poruke na društvenim mrežama. Čelnik CER-a rabin Pinchas Goldschmidt kazao je kako ih nitko od dužnosnika iz BiH nije ni pokušao kontaktirati, a planirano okupljanje otkazano im je u posljednji trenutak što je nazvao sramotnim.

"Sarajevo se proglasilo otvorenim i tolerantnim za sve osim za Židove. Ovaj ministarski bojkot Židova u Europi... Sramotan je. Mi potičemo dijalog, međureligijsku suradnju i promoviramo javnost djelovanja. To je gubitak za Sarajevo", izjavio je predsjednik CER-a.

Dodao je kako im je gostoprimstvo odmah ponudila Njemačka, odnosno München, no upozorio je i kako se ovime otvaraju šira pitanja jer su ovo shvatili kao alarm jer odnos kojega je prema njima pokazala BiH, odnosno Sarajevo, predstavlja jasno kršenje Povelje EU o temeljnim pravima i Deklaracije Vijeća Europe o antisemitizmu.

Pinchas je stoga pozvao na zabranu pristupanja Bosne i Hercegovine Europskoj uniji. ■

Mir načelno zagovaraju svi, ali kako doći do njega?

Portalnovosti, 11.6.2025.

Tribina "Gaza – tragedija koja ne prestaje", održana u Privredniku, pokazala je podijeljenost stavova oko izraelske politike u Gazi, a Emina Bužinkić iz Inicijative za slobodnu Palestinu napustila je tribinu

Učesnici tribine "Gaza – tragedija koja ne prestaje", koja je 10. juna održana u Privredniku, složili su se da je potrebno zaustaviti krvoproliće u Gazi i uspostaviti mir, ali se nisu složili oko redoslijeda koraka i tko bi prvi trebao povući potez.

Ovo je bila peta tribina od oktobra 2023. o sukobu Izraela i Hamasa u Gazi, što govori o značaju teme, rekao je moderator Saša Kosanović.

Emina Bužinkić, iz Inicijative za slobodnu Palestinu, naglasila je da je u genocidu koji traje 19 mjeseci pobijeno preko 54.000 ljudi, od čega su preko 44 posto žrtava djeca.

– Realnost u Gazi su prazni lonci i blokirani konvoji pomoći. Tamo nema života, nego se preživljava. Ovo nije ni prvi ni zadnji genocid, ali je prvi koji gledamo preko mobitela – kazala je i dodala da je Hrvatska poslala Izraelu 1,56 milijuna dolara vrijednosti u oružju i dijelovima, dok je EU poslala osam milijardi eura.

Izrael ima kolonijalnu politiku, a palestinski narod je okupiran, rekla je i naglasila da pokreti protiv zločina u Gazi nisu antižidovski, kao i da je sve veći broj Židova, pogotovo u SAD i nekim evropskim zemljama, protiv izraelske politike.

– Gaza je pakao, a novinari bi trebali biti na strani nevinih i potlačenih, pri čemu ne mislim da je ta strana Izrael – kazao je novinar Novosti Jerko Bakotić, ističući da civili čine dvije trećine žrtava.

Ustvrdio je da je Hamas teroristička organizacija koju je nešto

moguće u potpunosti uništiti, ali i prozvao Izrael da provodi državni terorizam.

– Izraelski dužnosnici svojim izjavama opravdavaju genocid. Prema anketama, 64 posto Izraelaca vjeruje da u Gazi nema nevinih – rekao je i upozorio da u Izraelu djeluju dvije ekstremne fundamentalističke stranke. Istovremeno, niz istaknutih Židova smatra da se u Gazi provodi genocid. Ustvrdio je da Izrael ne priznaje pravo Palestinaca na državu, što sprečava rješenje sukoba.

– Vjerujem da svi želimo mir – rekao je Ernest Herzog iz Svjetskog židovskog kongresa, ukazujući da se provodi politika organizacije Muslimanska braća, koja je 1920. osnovana kao dio borbe protiv kolonijalizma, a zalaže se za uspostavljanje globalnog šerijata u kojem bi svi bili ili pravovjerni ili mrtvi.

– Prije 20 ili 25 godina ideologiju Muslimanske braće podr-

žavalo je oko 7% muslimana, dok je danas podržava 20 posto, a po nekim procjenama između 25 i 30 posto – objasnio je. Ukazao je na tri fronte djelovanja Muslimanske braće: prva je prevlast unutar muslimanskog svijeta, druga čišćenja Bliskog istoka od "nevjernih" država, a treća islamizacija Evrope i svijeta koja se provodi infiltracijom u društvo i njegove institucije te medije.

Naglasio je da je u dva zadnja tjedna stiglo 1.200 kamiona pomoći, dok je za vrijeme primirja došlo dovoljno hrane za deset mjeseci, ali raspodjelu kontrolira Hamas. Ustvrdio je da je jedan od uslova za prekid sukoba vraćanje preostalih 58, od ukupno 250 talaca oteđenih na početku sukoba te povlačenje Izraela iz Gaze. Podsjetio je i da 21 posto državljana Izraela čine Arapi koji imaju sva građanska i ljudska prava kao i Židovi.

..... ■